

SOLI DEO GLORIA

Solas

číslo 19

leto 2013

zmluvy

**Dám svoje zákony do ich mysle a napíšem ich na ich srdcia
a budem im Bohom, a oni mi budú ľuďom.**

Židom 8:10

**postavil som svoju zmluvu s vami
a nebude viac vyťaté všetko telo
vodami potopy, ani nebude viac potopy,
aby skazila zem.**

Genezis 9:11

Žije Ježiš, život môj

1. Žije Ježiš, život môj, moja nádej, svetlo, spása!
Istotu keď o tom mám, moje srdce neľaká sa.
Nebude môcť ani smrť nad ním večne zavládnuť.
2. Hoci moje telo v prach v tmavom hrobe premení sa,
príde slávny Kristov deň, zaznie povel od Ježiša.
Pre zásluhy Jeho, viem, vzkriesenia svit čakať smiem.
3. Duša hneď si spozná tam v neba ríši svojho Kráľa.
Od radosti, že Ho zrie, či by žalmy nespievala?!
Dieťa zemskej chudoby sláva nebies ozdobí.
4. Žije Ježiš, ten môj Pán, On je slávnym neba Kráľom
a ja svoju zemskú púť v čakaní chcem prežiť stálom,
večného kým žitia diel aj mne dá môj Spasiteľ.

Spevník *Duchovné piesne*, Nitra 1987, pieseň č. 355.
Publikované s láskavým súhlasom zostavovateľa spevníka.

obsah

Žije Ježiš, život môj.....	1	Bližší pohľad na Starú a Novú zmluvu...	12
Neodchádzajte z Jeruzalema	2	Božie zmluvy a Boží zákon.....	27
Slávnosť prvotiny chlebov.....	3	Jonáš – skľúčený muž	45
Veľká noc (Pascha) Židov	6	Božie odpustenie.....	51

Neodchádzajte z Jeruzalema

A zhromažďujúc sa s nimi prikazoval im, aby neodchádzali z Jeruzalema, ale aby čakali zaslúbenie Otcovo...

Skutky 1:4

V histórii ľudstva je niekoľko medzníkov, ktoré výrazným a nezabudnuteľným spôsobom poznamenali život človeka a ľudstva ako takého. Jedným z nich je deň ukrižovania Ježiša Krista – v jeho obeti Boh riešil hriech ľudstva. Následne takým bol aj tretí deň po ukrižovaní, kedy Boh vzkriesil svojho Syna v moci Svätého Ducha. Bol to deň, na ktorý pripadala *Slávnosť prvého snopu*, kedy sa pred Hospodina prinášal prvý snop z novej úrody. Vzkriesenie Ježiša Krista v tento deň je aj symbolické vyjadrenie toho, že on je, ako hovorí Písmo, vo všetkom prvý (Kolosenským 1:18): „*a on je hlavou tela, cirkvi, ktorý je počiatkom, prvorodeným z mŕtvych, aby on bol vo všetkom prvý.*“

Po svojom vzkriesení štyridsať dní vyučoval svojich učeníkov o Božom kráľovstve. Na štyridsiaty deň po svojom vzkriesení bol v sláve vzatý do neba a sadol si po pravici Otca (Marek 16:19). Pri svojom odchode do slávy, ktorú mal prv u Otca, prikázal svojim učeníkom, aby zostali v Jeruzaleme a čakali na zaslúbenie Otcovo: „*A hľa, ja posielam zaslúbenie svojho Otca na vás, a vy budete v meste Jeruzaleme, dokiaľ nebudete odiati do moci z výsosti.*“ (Lukáš 24:49; pozri tiež Skutky 1:2-9).

Učeníci poslúchli, vrátili sa do Jeruzalema, kde spoločne vo vrchnej dvorane jednomyselne zotrvali na modlitbách a v prosbách (Skutky 1:12-14), až prišiel päťdesiaty deň po vzkriesení Pána Ježiša Krista. Bol to deň *Letníc*, deň *Slávnosti prvých chlebov (prvotín)*. V tento deň sa naplnilo Otcovo zaslúbenie – bol zoslaný (vyliaty) Svätý Duch. Tento deň je ďalším zo spomínaných medzníkov – je to deň vzniku Cirkvi ako Tela Kristovho. Cirkev

je živý organizmus, do ktorého patria všetci znovuzrodení veriaci v Ježiša Krista – je tvorená tými, ktorých Písmo označuje aj ako *nové stvorenie v Kristovi* (2. Korinským 5:17). Do tohto dňa sa ľudstvo delilo na dve skupiny: na Židov a pohanov. Od tohto dňa Letníc sa ľudstvo delí na tri skupiny: nespasených Židov, pohanov a Cirkev, v ktorej už niet ani Žida ani pohana (1. Korinským 10:32, Galatským 3:28, Kolosenským 3:11). Cirkev – to je ľud zavolaný evanjeliom, vykúpený vierou v Ježiša Krista a jeho dielom spásy a zjednotený Svätým Duchom do jedného spoločenstva ako údy Tela Kristovho.

Svet sa vznikom Cirkvi v Jeruzaleme zmenil. Od tohto dňa a udalosti vyliatia Svätého Ducha, Cirkev zvestuje Evanjelium Ježiša Krista a každý, kto uverí v toto evanjelium, je spasený. Je to Cirkev, ktorá po stáročia zvestuje túto dobrú správu.

Drahoslav Vajda

Slávnosť prvotiny chlebov

(alebo: Slávnosť týždňov; tiež: Letnice)

Hospodinove slávnosti – 4

A Hospodin hovoril Mojžišovi a riekol:

Hovor synom Izraelovým a povieš im: Slávnosti Hospodinove, ktoré vyhlásite za sväté zhromaždenia, to sú moje slávnosti.

3. Mojžišova 23:1-2

A učiniš si slávnosť týždňov, slávnosť prvých plodov pšeničnej žatvy...

2. Mojžišova 34:22

Boh Abraháma, Izáka a Jakoba oslovil Mojžiša pri vrchu Horéb z horiaceho kríka, poveril ho úlohou vyvieť Izraelcov z Egypta a priviesť ich do zaslúbenej krajiny (2. Mojžišova 3:1-10). Izraelci opustili Egypt 15. dňa mesiaca *abíb* (*nísan*) a pod Mojžišovým vedením sa vydali na pochod do zaslúbenej krajiny, ktorou bolo vtedajšie územie Kanaánu.

Izraelci do Kanaánu putovali cez Sinajský polostrov. Za necelé tri mesiace putovania prišli k hore Sinaj (Horéb) a na tomto mieste Boh s nimi uzavrel zmluvu (2. Mojžišova 19:2; Galatským 4:24). Táto zmluva je pomenovaná ako *Zmluva s Mojžišom* (alebo *Mojžišova zmluva* – pozri článok *Bližší pohľad na Starú a Novú zmluvu* uverejnený v tomto čísle a článok *Zmluvy v biblickej histórii* uverejnený v *Solase* číslo 18).

Súčasťou *Mojžišovej zmluvy* sú aj *Hospodinove slávnosti*. Je ich 7 a sú ustanovené a uvedené v 2. knihe Mojžišovej 12; v 3. knihe Mojžišovej 23; v 4. knihe Mojžišovej v kapitolách 9:1-14, 28:16-31 a 29:1-39 a v 5. knihe Mojžišovej 16. V tomto článku sa budeme venovať štvrtej Hospodinovej slávnosti, ktorú poznáme pod názvom *Slávnosť prvotiny*

chlebov, (alebo) *Slávnosť týždňov*, (alebo) *Slávnosť zberu úrody* alebo pod asi najznámejším názvom *Letnice*. *Slávnosť prvotiny chlebov* patrí medzi pútnické slávnosti, je druhou z nich. Na pútnické slávnosti sa prichádzalo do Jeruzalema, aby sa v chráme prinášali obete, a aby sa Boží ľud radoval pred Hospodinom. Prvou pútnickou slávnosťou je *Slávnosť paschy* a tretou je *Slávnosť stánkov* (*Sukot*).

Slávnosť prvotiny chlebov (Letnice) – úvod

Náboženský rok Izraelcov začínal mesiacom *abíb* (2. Mojžišova 12), ktorý po babylonskom zajatí sa už menuje *nísan*. Prvou slávnosťou (sviatkom) náboženského roka Izraelcov bola *Slávnosť Pesach* (grécky: Pascha) (pozri článok *Hospodinove slávnosti*, *Solas* číslo 18, str. 9). *Slávnosť prvého snopu* sa slávila v prvý deň týždňa po sobote toho týždňa, na ktorý pripadala *Slávnosť paschy*. V tento deň *Slávnosti prvého snopu* (v nedeľu) Ježiš Kristus vstal z mŕtvych. Podľa niektorých *Slávnosť prvého snopu* je považovaná za prvý sviatok prvotín a *Slávnosť prvotiny chlebov* je považovaná za druhý sviatok prvotín.

Určenie dňa slávenia

Kedy sa táto slávnosť slávi?

Táto slávnosť, ako aj ostávajúce slávnosti, je známa pod rôznymi menami. Každé z pomenovaní zachytáva (odráža) niektorý z aspektov slávnosti, niektorú črtu jej významu. Najznámejšie pomenovanie tejto slávnosti je *Slávnosť týždňov* alebo *Letnice*. *Slávnosť týždňov (Letnice)* je ustanovená v 3. Mojžišovej 23:15-22. Slávi sa jeden deň a tento deň je stanovený nasledovne: Po dni *Slávnosti prvého snopu (Slávnosti prvotín)* sa napočítalo sedem týždňov (teda 49 dní) a na tento deň bola stanovená *Slávnosť týždňov* (tiež: *Slávnosť prvotiny chlebov*). Je to deň, ktorý určíme tiež tak, že po paschálnej sobote (po sobote týždňa v ktorom sa slávi *Slávnosť paschy*) napočítame päťdesiat dní. Päťdesiat sa grécky povie *pentakostas* (doslova: *päťdesiaty deň*) a odtiaľ je známe anglické pomenovanie tejto slávnosti, Pentacost. Štyridsiaty deviaty deň po *Slávnosti prvého snopu*, alebo päťdesiaty deň po paschálnej sobote, pripadá na prvý deň týždňa a podľa nášho pomenovania dní pripadá teda na nedeľu. V hebrejskom kalendári táto slávnosť pripadá na 6. sívana. V roku 2013 u nás *Sviatok Letníc* pripadol na nedeľu 19. mája.

Prosím čitateľa, aby si teraz prečítal text z 3. Mojžišovej 23:15-22. Ďalšie biblické texty o tejto slávnosti sú: 2. Mojžišova 23:16, 34:22; 4. Mojžišova 28:26. Teraz tu odcitujeme podstatné o tejto slávnosti:

„A napočítate si od nasledujúceho dňa po tej sobote, odo dňa, ktorého ste doniesli snopok obetí povznášania, sedem plných týždňov to bude, až do nasledujúceho dňa po siedmej sobote,

teda napočítate päťdesiat dní a budete obetovať obilnú obeť novú Hospodinovi. Zo svojich bydlísk donesiete chlieb obeti povznášania; dva pecníky dvoch desiatín jemnej múky bielej to budú, kvasené sa upečú, prvé plodiny Hospodinovi.“ (3. Mojžišova 23:15-17).

Táto slávnosť je súčasťou obetnej chrámovej služby. Môžeme povedať, že to bolo poďakovanie za úrodu (*Slávnosť žatvy*). (Môžeme tiež povedať, že od tejto slávnosti je odvodená slávnosť *dožinky*, ktorá sa slávi v našom kresťanskom prostredí.) V Izraeli v tejto ročnej dobe je už po žatve obilia a chlieb sa dal upiecť už z novej úrody. Preto jedno z pomenovaní tejto slávnosti je *Slávnosť chlebov*. Chlieb z novej úrody sa smel zrejme jesť až po tejto slávnosti, kedy boli do chrámu prinesené a Hospodinovi predložené chleby z novej pšeničnej múky ako poďakovanie za požehnanie novej úrody. Dva chleby, ktoré kňaz vznášal pred Hospodinom, boli tou prvotinou chlebov z novej úrody.

Na prvý sviatok prvotín (*Slávnosť prvého snopu*) sa do chrámu prinášal snop jačmeňa ako obeť povznášania pred Hospodinom. Na druhú slávnosť prvotín sa do chrámu prinášali dva bochníky chleba upečené z jemnej bielej pšeničnej múky. Poradie obetí na tieto dva sviatky prvotín je preto také, lebo jačmeň dozrieva pred pšenicom (jačmeň z obilnín dozrieva ako prvý).

Prorocký a symbolický význam

Už dve veci sa naplnili vo svojom prorockom význame. Prvou bola smrť pesachového Baránka, Pána Ježiša Krista – Baránka, obetovaného za hriech sveta (Ján 1:29 a 36). Druhou bolo jeho

vzkriesenie počas prvého sviatku prvotín a tým sa naplnilo to, že on je prvotinou vzkriesenia z mŕtvych (1. Korintským 15:23). Tak ako prvá slávnosť prvotín je znakom prichádzajúcej žatvy a všeobecne zberu úrody, tak druhý sviatok prvotín poukazuje na to, že sa tak stalo.

Má sa za to, že dva bochníky jemnej bielej múky sú symbolom prvotiny veriacich v Ježiša Krista zo Židov a z pohanov, ktorí skrze Ježiša Krista prišli k Otcovi. Stalo sa tak, ako Pán pri jednej príležitosti Židom povedal, že má v skutočnosti dve stáda: „*A mám aj iné ovce, ktoré nie sú z tohto ovčince, aj tie musím priviesť, a počujú môj hlas, a bude jedno stádo a jeden pastier.*“ (Ján 10:16).

Pre veriacich v Ježiša Krista Letnice sú dňom zrodzenia (vzniku) Cirkvi. V tento deň bol vyliaty Svätý Duch na asi 120 učeníkov Ježiša Krista, ktorí potom, ako bol na nebo vzatý Pán Ježiš, svorne zotrvali v hornej dvorane v Jeruzaleme tak, ako im to Pán prikázal. V tento deň *Slávnosti prvotín chlebov* boli všetci títo učeníci naplnení Svätým Duchom (Skutky 2:4). Naplnilo sa to, čo prorokoval Joel, ako kázal apoštol Peter: „*Ale toto je to, čo je povedané skrze proroka*

Joela: A bude v posledných dňoch, hovorí Boh, že vylejem zo svojho Ducha na každé telo...“ (Skutky 2:16). Na Petrovu kázeň v tento deň uverilo okolo troch tisíc duší a pripojili sa k Cirkvi (Skutky 2:41) – k tým 120-tim – a *...Pán pridával cirkvi zachránených každý deň* (Skutky 2:47). Symbolicky v tento deň začala veľká žatva zachránených duší ako z pohanov, tak aj zo Židov.

Keď Pán Ježiš v prvý deň toho pamätného paschálneho týždňa, v ktorom bol ukrižovaný, prišiel do Jeruzalema jazdiac na oslati (Ján 12:14-15), svojim učeníkom povedal pamätné slová: „*Ale Ježiš im odpovedal a riekol: Prišla hodina, aby bol oslávený Syn človeka. Amen, amen vám hovorím, ak nezomrie pšeničné zrno, keď padne do zeme, zostane ono samotné; ale ak zomrie, donesie mnoho úžitku.*“ (Ján 12:23-24). Jeho slová sa naplnili a stali sa zrejmy na tento deň Letníc, v deň vzniku Cirkvi ako Tela Kristovho. Boli to prvotiny ovocia jeho smrti a obete. Boli to prvotiny veľkej duchovnej žatvy Svätého Ducha, ktorá sa začala vtedy na Letnici v Jeruzaleme, pretrváva až do dnešných dní a koná sa po celom svete.

Drahoslav Vajda

Velká noc (Pascha) Židov

A bola blízko Velká noc Židov, a Ježiš odišiel hore do Jeruzalema. Ján 2:13

A bola blízko Velká noc, sviatok Židov. Ján 6:4

A bola blízko Velká noc Židov, a mnohí išli... hore do Jeruzalema... Ján 11:55

Na tomto mieste považujem za potrebné urobiť doplňujúce vysvetlenie udalostí opísaných v článku „Ukrižovanie Ježiša Krista chytrosťou a lstou“ (Solas číslo 18, jar 2013, str. 19-21). Hlavnou témou tohto článku bolo ukázať, že vodcovia izraelského národa sa dostali do bodu, keď si uvedomili, že Ježiša Krista nemôžu postaviť pred legálny súd, lebo jednak ho nemali z čoho obžalovať, a tiež z toho dôvodu, že na legálny súdny proces už nemali čas. Preto sa pred *Slávnosťou paschy* rozhodli, že Ježiša zabijú chytrosťou a lstou. Už po udalosti vzkriesenia Lazara sa rozhodli, že ho zabijú (Ján 11:53), lebo čím ďalej, tým viac ľudí sa pridávalo na jeho stranu a nasledovali ho (Ján 12:19). Už vtedy vyniesli rozsudok nad Ježišom – a to bez akéhokoľvek súdneho procesu (Ján 11:53), teraz už len hľadali spôsob ako ho zabiť a ich spôsob bol: *chytrosťou a lstou* (rozumej: *nie legálnym súdnym procesom*).

Úvod

Ukázalo sa, že pre čitateľa bude užitočné doplniť hore spomínaný článok niektorými vysvetlivkami a doplňujúcim výkladom, čo v tomto článku chcem aj urobiť. Pri výklade a harmonizácii biblických textov opisujúcich udalosti okolo Slávnosti (sviatku) paschy a ukrižovania Ježiša Krista sa stretávame s určitými ťažkosťami. V čom spočívajú tieto ťažkosti? Pokúsime sa ich čitateľovi stručne predložiť.

Ťažkosti spočívajú v nasledovnom:

1. *Potrebujeme poznať židovské myslenie*, alebo: Potrebujeme myslieť tak, ako mysleli Židia tej doby a to je pre nás, ľudí pochádzajúcich z európskej kultúry dosť problematické a náročné. Do nášho spôsobu myslenia potrebujeme prijať (zakomponovať) okrem iného aj nasledovné prvky židovského

myslenia (zvýraznenie biblického textu je od autora článku):

a) Výrazy: **na tretí deň** (alebo: *tretieho dňa*) a **po troch dňoch** označujú ten istý deň, a tým je **tretí** deň v postupnosti dní. Evanjelisti používajú oba výrazy pre označenie toho istého dňa. Príklady:

„...**ale na tretí deň** vstane“ Matúš 20:19. Podobne Lukáš 18:33 a Marek 10:34.

„...**Po troch dňoch** vstanem.“ Matúš 27:63. Podobne Marek 8:31.

Podľa nášho myslenia výraz *po troch dňoch* bežne znamená, že to bude *na štvrtý deň*, že najprv uplynú celé tri 24-hodinové dni a až potom nastane príslušná udalosť, teda sa to stane na štvrtý deň. V židovskom myslení oboma výrazmi *na tretí deň* a *po troch dňoch* sa označuje ten istý deň, a tým je tretí deň. Podobne je to tak

- aj s výrazmi *po dvoch dňoch* a *o dva dni* (je to podobne ako s predchádzajúcimi frázami – obe označujú druhý deň).
- b) Výrazom *deň prípravy* sa v židovstve označuje šiesty deň týždňa, deň pred sobotou (Marek 15:42). Teda deň prípravy je piatok. V tento deň bol Ježiš ukrižovaný o 9. hodine dopoludnia a zomrel na kríži o 15. hodine popoludní v piatok. Z kríža bol už ako mŕtvy zložený v piatok večer a hneď aj vložený do hrobu (teda oboje sa udialo ešte v piatok večer). Uvádza ju to evanjelisti: Matúš 27:57-60; Marek 15:42-46; „*A bol deň pripravovania, a nastávala sobota.*“ (bol piatok a ešte bolo pred sobotou – sobota ešte nenastala, teda bol ešte len piatkový večer – pozri aj Ján 19:31+42) Lukáš 23:53-55; Ján 19:31+38-42.
- c) *Deň* (svetlú časť 24-hodinového dňa) delili na *ráno* a *večer*. *Deň* končil *večerom*. *Večer* sa počítal za časť *dňa*, teda dňa predchádzajúceho danému večeru. *Piatok večer* bol preto ešte piatok. Viac o „dni“ a „dni“ a častiach „*dňa*“ je vysvetlené v článku „Hospodinove slávnosti“, *Solas* číslo 18, jar 2013, str. 11-12.
- d) *Aj časť dňa sa počíta za celý deň*. Vidíme to aj z veršov, ktoré uvádzajú, kedy bol Pán Ježiš položený do hrobu a kedy bol vzkriesený z mŕtvych a z jeho vlastných slov o tom, koľko dní bude v hrobe. Do hrobu bol vložený (pochovaný) v *piatok večer* a vstal (bol vzkriesený) v *nedelu ráno*. Vstal tak, ako predpovedal: *Vstal na tretí deň* (alebo: *po troch dňoch*) a v hrobe *bol tri dni* – podľa židovského počítania sa aj časť dňa počítala za celý deň (preto sa uvádzajú tri dni). V hrobe bol už v piatok večer (časť piatku), celú sobotu a v nedelu celú noc až do rána (časť nedele). (Keď v nedelu zavčas rána prišli ženy k hrobu, hrob už bol otvorený a Ježiš v ňom už nebol, neležal.)
- e) Treba pozorne rozlišovať, kedy začína *noc*. Pri bežnom (jednoduchom) popise dennej doby sa 24-hodinový deň delí na *noc* (tmavá časť) a *deň* (svetlá časť). 24-hodinový deň začína *nocou*. Sú dva spôsoby stanovenia začiatku noci. *Prvý* spôsob je ten, že *noc* začína západom Slnka. *Druhý* spôsob je ten, že *noc* začína vtedy, keď sa na oblohe objaví prvá hviezda (podľa iných tri hviezdy). V oboch prípadoch *noc* končí východom Slnka. Treba pozorne sledovať kontext. Ak sa hovorí len o *noci* a *dni*, má sa na mysli, že *noc* začína západom Slnka (prvý spôsob). Ak sa hovorí o *večere*, alebo *večernom čase*, alebo *dvoch večerných časoch*, vtedy sa za počiatok noci považuje okamih, keď na sa oblohe objaví prvá hviezda (alebo tri) a to je druhý spôsob.
- f) *Medzi dvoma večernými časmi, dva večere* – toto sú dôležité pojmy, ale sú dostatočne vysvetlené v spomínanom článku v *Solas* číslo 18, str. 11.
2. Ako sme už písali v článku „Hospodinove slávnosti“ v *Solas* číslo 18, str. 9, treba si uvedomiť, že v 2. Mojžišovej 12:3-22 je opísaná skutočná udalosť vyjdenia Izraelcov z Egypta a v 3. Mojžišovej 23:5-8 sú ustanovené dve pripomienkové slávnosti týchto skutočných udalostí (preskočenie domov Izraelcov, ktorých veraje dverí boli pokryté krvou

pesachového barančka a vyjdenie Izraelcov z Egypta). Boli to dve slávnosti, ale nasledovali tesne jedna za druhou (pozri Solas číslo 18):

- a) *Slavnosť Pesach* je ustanovená nasledovne (3. Mojžišova 23:5): *Prvého mesiaca (mesiaca nisan), štrnásteho dňa toho mesiaca pred večerom je Pesach Hospodinovo. Na slávnosť Pesach, teda 14. nisana (abíba) sa zabíjali barančeky.*
- b) *Slávnosť nekvasených chlebov*, ktorá je ustanovená nasledovne (3. Mojžišova 23:6-8): *A pätnásteho dňa toho mesiaca je sviatok nekvasených chlebov Hospodinovi. Sedem dní budete jesť nekvasené chleby. Prvého dňa vám bude sväté zhromaždenie; ...Siedmeho dňa bude zase sväté zhromaždenie... Baránok sa jedol s nekvasenými chlebmi večer 14. nisana, ale Slávnosť nekvasených chlebov začala 15. nisana a trvala sedem dní.*

Všetky Hospodinove slávnosti sú ustanovené a opísané v 2. – 5. Mojžišovej knihe. Sú súčasťou zmluvy, ktorú Hospodin skrze Mojžiša uzavrel s izraelským ľudom (Mojžišova zmluva) a patria k 613 prikázaniam, ktoré tvoria Mojžišov zákon, ktorý Izraelci boli povinní dodržiavať. Kto by napríklad úmyselne neslávil *Slávnosť paschy*, musel zomrieť: „...človek, ktorý by bol čistý a nebol by na ceste a úmyselne by neslávil Veľkej noci, tá duša bude vyťatá zo svojho ľudu, lebo neobetoval obetného daru Hospodinovo na jeho ustanovený čas. Ten človek poniesie svoj hriech.“ (4. Mojžišova 9:13).

Počas histórie izraelského národa obe slávnosti splynuli tak, že sa bežne označovali už len jedným pomeno-

vaním. Podľa jedných sa označovali ako „*Dni nekvasených chlebov*“ alebo „*Pascha*“ a u Jána nachádzame „*Pascha Židov*“ (*Veľká noc Židov* – podľa prof. Roháčka; Ján 2:13, Ján 11:55) alebo *Pascha, sviatok Židov (Veľká noc, sviatok Židov* – podľa prof. Roháčka; Ján 6:4).

Je potrebné poznamenať, že v 1. storočí po Kr. Židia Mojžišove zákony dodržiavali (zachovávali) podľa svojho podania a výkladu – čo im Pán Ježiš často vyčítal (napr.: Matúš 16:5). Zastavme sa na chvíľu pri tejto téme. K jej štúdiu odporúčam publikáciu Dr. Arnold G. Fruchtenbaum: *Život Mesiáša*, vyd. MSEJK, Bratislava 2010, podľa ktorej som spracoval ďalší text.

Mojžišov zákon a zákony rabinov

Keď sa Židia navrátili z babylonského exilu, už vedeli, že dôvodom ich zajatia bola neposlušnosť voči Mojžišovmu zákonu. Zobrali preto veľmi vážne každý zo 613 zákonov, ktoré Boh dal Mojžišovi. Ezdráš (pozri knihu Ezdráš) zhromaždil duchovných vodcov a študovali zákon. Táto škola mala názov *Škola sóferim (Škola učencov Písma; sófer, j. č. – učenec, sóferim, mn. č. – učenci)*. Každé zo 613 prikázaní zákona pozorne študovali s cieľom vyložiť ich izraelskému národu a priniesť im poznanie zákona, aby ho ľud poznal a dodržiaval. Bolo to dobré a správne. Robili to, čo aj dnes robia učitelia Písma. Vzali biblický text a poslucháčom vykladali jeho význam.

Potom si povedali, že nestačí vykladať zákon, ale okolo zákona vybudujú „plot“, a tak okolo 613 prikázaní budovali „ploty“. Tieto pozostávali z nových pravidiel, ktoré vybuodovali na základe prikázaní Mojžišovho zákona. Žid

možno poruší zákon plota, ale ploty môžu zabrániť porušeniu pôvodných 613 prikázaní.

O 613 prikázaniach sa nemohlo diskutovať, lebo boli dané Bohom, no pri formovaní nových (rabínskych) zákonov (zákonov plota/plotov) diskutovať bolo možné, a to až dovtedy, kým na základe väčšiny neprišli k záveru. Keď bol nový zákon takto hotový, bol záväzný pre Židov na celom svete.

Ku každému zo 613 prikázaní Mojžišovho zákona pripojili sóferim stovky nových zákonov. Tvorili ich približne 400 rokov. Začali 400 rokov pred Kr. a tvorili ich až do roku 30 pr. Kr. Potom prišla ďalšia škola rabínov, ktorí sa volali *tanaim*. Títo pozreli na prácu sóferim a zistili: „V plote je ešte príliš veľa dier. Našou úlohou je zaplátať tieto diery.“ *Tanaim* všetky uzávery sóferim vyhlásili za sväté a zákony sóferim dostali takú autoritu ako Písmo – mnohokrát stáli dokonca nad Písmom. *Tanaim* vytvorili učenie, ktorému sa až dodnes podriaďujú všetci ortodoxní Židia na celom svete. O čo im išlo?

Čo sa skutočne na vrchu Sinaj stalo, hovoria *tanaim*, je toto: Boh dal Mojžišovi dva zákony. Prvým je *napísaný zákon* pozostávajúci zo 613 prikázaní (zákonov), ktoré nájdeme zapísané v 2. až 5. knihe Mojžišovej. Ale Boh dal Mojžišovi ešte druhý zákon – *ústny*. Mojžiš sa ho naučil naspamäť a potom ho odovzdal Józuovi, Józua sudcom, sudcovia prorokom a proroci sóferim. Tieto zákony nevymysleli sóferim, ale ich dostali cez prorokov, sudcov, Józua a Mojžiša od Boha. Tieto zákony neboli nikdy napísané – vždy sa ich naučili naspamäť a týmto spôsobom ich podávali

ďalej z generácie na generáciu – preto je to „ústny zákon“ (tradícia).

Tanaim začali pôsobiť v roku 30 pr. Kr. a vo svojej práci pokračovali do roku 220 po Kr. (spolu 250 rokov) a ich zákony až dovtedy neboli napísané. Učili sa ich naspamäť a zapísané boli až v roku 220 po Kr.

Potom prišla tretia škola rabínov – *amoraím* (mn. č.; *amora* j. č.). Títo sa pozreli na prácu *tanaim* a povedali: „Ešte stále je veľa dier v plote.“ V práci pokračovali až do 6. storočia po Kr. *Amoraím* súhlasili so zákonmi *tanaim* a zákony *tanaim* dostali takú autoritu ako Písmo.

Zákony sóferim a *tanaim* spolu tvoria *Mišnu*. Zákony *amoraím* sa volajú *Gemara*. Zákony *Mišny* a zákony *Gemara* spolu tvoria *Talmud*. *Mišna* je napísaná hebrejsky a obsahuje 1 500 strán vytlačených malými písmenami. *Gemara* je napísaná v aramejskom jazyku a má rozsah ako Encyklopédia Britannica.

Ani *Gemara*, ani *Mišna* neboli témou Ježišovho života. *Gemara* prišla omnoho neskoršie. Očakávanie a predstava farizejov o Mesiášovi bola taká, že bude rabín – farizej, že bude poslúchať *Mišnu* a tvoriť nové zákony. Ale Ježiš sa rozhodne bránil naplniť ich predstavu. Dôležitý bod rozporu medzi Ježišom a farizejmi bol v tom, že celý systém pravidiel a zákonov, ktoré Židia rozvíjali v predchádzajúcich štyroch storočiach, bol považovaný za rovnocenný s Písmom, ba priam Písmu nadradený – a to súvisí s ich výkladom Mojžišových zákonov. Toto im Ježiš často vyčítal (pozri napr.: Matúš 15:6 „*A tak ste zbavili prikázanie Božie moci pre svoje podané ustanovenie.*“)

Keď sa Pán Ježiš odvolával na Mojžišov zákon, používal formuláciu: „Je napísané.“ Keď mal na mysli Mišnu, ústny zákon, používal formuláciu: „Počuli ste, že bolo povedané.“ – zákony Mišny vtedy totiž ešte neboli napísané, ale sa ďalej podávali ústne. V tejto súvislosti pozri *kážeň na hore* Matúš 5, 6 a 7.

V knihe A. G. Fruchtenbauma je veľa zaujímavého a užitočného pre študentov Písma, ale v ďalšom sa prenesieme do dní poslednej Paschy, ktorú Pán Ježiš slávil počas svojho prvého pobytu tu na tejto Zemi.

Matúš, Marek, Lukáš a Ján o jedení baránka

Čo píše Matúš, Marek a Lukáš?

V ďalšom sa pozrieme na popis udalosti slávania Paschy v 1. storočí po Kr. Vidíme ju opísanú v dvoch rovinách. Jednu rovinu tvoria opisy evanjelistov Matúša, Marka a Lukáša a druhou je opis evanjelistu Jána. Keď porovnáme oba opisy určite zistíme, že sa medzi sebou líšia.

Pretože Pán Ježiš bol vždy poslušný Otcovej vôli danej aj ako Mojžišov zákon, ktorý dodržiaval a dodržal úplne, som presvedčený, že verše Matúš 26:17-20; Marek 14:12, 14:16-17; Lukáš 22:7-14 sa vzťahujú na štvrtok 14. nisana, kedy podľa Hospodinovho nariadenia zaznamenaného v Mojžišovom zákone medzi dvoma večernými časmi zabíjajú baránka – pred večerom bola Slávnosť paschy (3. Mojžišova 23:5). Baránka jedli večer 14. nisana, v tomto roku to bol štvrtok večer. Podľa prvých troch evanjelistov Ježiš a jeho učenci jedli teda baránka (paschálne jedlo; Hod baránka) vo štvrtok večer v určenú hodinu: „*A keď nastala hodina, sadol si za*

stôl i dvanásti apoštolovia s ním.“ Lukáš 22:14). (Podobne aj: „*A keď bol večer, sadol za stôl i s dvanástimi.*“ – Matúš 26:20; „*Potom večer prišiel s dvanástimi.*“ – Marek 14:17). Ďalší deň (piatok) už bol prvý deň Hospodinovej *Slávnosti nekvasených chlebov* a podľa Hospodinovho nariadenia Mojžišovi na tento deň bolo ustanovené konať slávnostné zhromaždenie.

Čo píše Ján?

Evanjelist Ján má zaujímavú poznámku o Židoch, ktorí priviedli Ježiša od Kaifáša k Pilátovi. Títo prišli k Pilátovi ráno, ale nevstúpili do prätória: „*A tak odvedli Ježiša od Kaifáša do prätória, a bolo ráno. Ale oni nevošli do prätória, aby sa nepoškrvnili, ale aby jedli baránka.*“ (Ján 18:28). Z tohto verša

môžeme rozumieť, že Židia sa nechceli znečistiť (4. Mojžišova 9:6) preto, aby mohli večer jesť baránka. Keby sa boli znečistili, neboli by sa už stihli do večera obradne očistiť, aby mohli jesť baránka (paschálne jedlo).

Ďalšiu dôležitú informáciu poskytuje nasledovný verš: „*A Židia, aby nezostali telá na kríži v sobotu, keďže bol deň pripravovania (lebo to bol veľký deň tej soboty), požiadali Piláta, aby boli poslané ich hnáty, a aby boli sňatí.*“ (Ján 19:31). Keď na sobotu pripadla nejaká slávnosť, táto sobota bola považovaná za Veľkú sobotu (A. G. Fruchtenbaum). Výraz v zátvorke vo verši Ján 19:31 hovorí práve o tom, že táto sobota bola takou sobotou – na túto sobotu podľa záznamu Jánovho evanjelia pripadlo slávnostné zhromaždenie prvého dňa Slávnosti nekvasených chlebov, a preto podľa Jána a veršov Ján 18:28 a Ján 19:31 Slávnosť paschy pripadala na piatok.

V Písme o konaní Paschy máme zaznamenané dve správy: Podľa jednej, (Matúš, Marek a Lukáš) Ježiš a jeho učeníci jedli baránka vo štvrtok večer, podľa druhej (Ján) ale, Židia (podľa Jána) sa ho ešte len chystali jesť v piatok večer. Jánova správa umiestňuje Slávnosť paschy (jedenie baránka) slávenej Ježišom a jeho učeníkmi v čase o jeden

deň skôr (skorší dátum) vzhľadom na slávenie Paschy (jedenie baránka) Židmi. Vysvetlenie, ktoré podávajú bibliisti (Nový biblický slovník str. 1082) spočíva v tom, že výpočet slávnostných dní je založený na dvoch rôznych postupoch (tradíciách). Jedna tradícia je farizejská a podľa tejto slávil Paschu Ježiš a jeho učeníci a je zaznamenaná Matúšom, Markom a Lukášom. Druhá je saducejská a podľa nej je Pascha posunutá oproti datovaniu podľa farizejov v čase o jeden deň neskôr (vyšší dátum). Jánova správa o dni Paschy je postavená na tradícii saducejského datovania. Keď tu hovoríme o tradícii, máme na mysli to, o čom sme uvažovali v rámci predchádzajúcich odstavcov – vytváranie plotov okolo Mojžišovho zákona.

Vzhľadom na nespochybniteľnú výpoveď Písma, že Pán Ježiš naplnil Mojžišov zákon a dodržal Mojžišovu zmluvu do poslednej bodky, za správne podľa Písma považujem dodržiavanie Slávnosti paschy tak, ako ju mal Ježiš so svojimi učeníkmi. Je to v zhode s Hospodinovým stanovením dátumu Paschy nariadeným skrze Mojžiša. Je to teda datovanie podľa farizejov a podľa tohto datovania je vedené aj vysvetlenie v článku „Ukrižovanie Ježiša Krista chytrosťou a ľstou“ *Solas* číslo 18, jar 2012.

Drahoslav Vajda

Poznámka autora: Viac o tejto téme pozri na stránke <http://drahoslav.solas.sk> v priečinku „knižnica“, v položke „slovník“ heslá: farizeji, saduceji, sanhedrin, zákoníci a článok: *Určenie dátumu Veľkej noci*, ktorý je umiestnený na tej istej web stránke v priečinku „články“ a v položke „vyučovanie“.

Bližší pohľad na Starú a Novú zmluvu

Zaoberáme sa témou zmlúv v biblickej histórii. V predchádzajúcom čísle *Solas* sme urobili úvod k tejto téme a všeobecnú charakteristiku biblických zmlúv. Ukázali sme, že zmluvy je možné členiť v závislosti od toho, aké kategórie zvolíme. Jedno mimoriadne dôležité členenie je nasledovné: Zmluvy medzi Bohom a človekom a zmluvy medzi ľuďmi navzájom. Zároveň sme zmluvy charakterizovali ako najvyšší stupeň záväzku, ktorý je nezrušiteľný. V Písme sa nachádza šesť zmlúv prvej kategórie: *Zmluva s Adamom* (*Adamova zmluva*, alebo niekedy ju voláme aj *Zmluva stvorenia*), *Zmluva s Noachom* (*Noachova zmluva*), *Zmluva s Abrahámom* (*Abraháмова zmluva*), *Zmluva s Mojžišom* (*Mojžišova zmluva*), *Zmluva s Dávidom* (*Dávidova zmluva*) a *Nová zmluva*. Tieto zmluvy sú iniciované Bohom a uzatvára ich Boh s človekom (či s ľuďmi). (*Poznámka redakcie*: Odporúčame znovu si prečítať článok *Zmluvy v biblickej histórii*, *Solas* číslo 18.) V tomto druhom článku sa budeme venovať hlavne *Zmluve s Mojžišom* (*Mojžišovej zmluve*) a *Novej zmluve*.

Ešte raz zdôraznime, že i v tomto článku hovoríme o zmluvách iniciovaných Bohom – jednou stranou zmluvy je svätý, všemohúci, večný Boh a druhou stranou je človek, ľudia, nejaká skupina ľudí alebo celé ľudstvo spolu s tvorstvom. Zmluva niekedy môže mať prostredníka, ktorého si vyberá sám Boh. Než sa ponoríme do popisu *Mojžišovej* a *Novej zmluvy* a ich porovnania, predložíme niekoľko statí, ktoré ďalej priblížia biblické zmluvy a to, ako živý Boh prostredníctvom nich koná.

Význam zmluvy

Význam zmluvy v Písmach spočíva v tom, že formalizuje zvyčajne už existujúci vzťah do nezrušiteľne záväznej podoby. Zmluva má nejaké ustanovenia, ktoré sú formalizované, stávajú sa nezrušiteľne záväznými, a to po celý čas platnosti príslušnej biblickej zmluvy. Napríklad Boh sa v *Noachovej zmluve* zaväzuje, že už nikdy nezatopí Zem vodami globálnej potopy a požehnáva Noacha a jeho synov (čítaj *Genezis 9:1-17*).

Zmluva predstavuje v Písmach najvyššiu formu záväzku. Tu by čitateľa mohla napadnúť otázka: Existuje nejaká súvislosť medzi zmluvou a Božím sľubom? A ak áno, aká presne? Vo vše-

obecnosti môžeme povedať, že zmluvy v Biblii sú zvyčajne spojené s vyrieknutím sľubu či prísahy (napr. v oblasti medziľudských zmlúv to krásne vidieť na zmluve medzi Dávidom a Jonatánom v 1. Samuelovej 20:16-17). Vzájomný vzťah medzi sľubom a zmluvou je taký, že sľuby a prísahy v Biblii môžu kulminovať v zmluve – závisí to na dohode zmluvných strán, či na zvrchovanom rozhodnutí jednej zmluvnej strany, ak je ňou nekonečný Boh. Zmluva završuje, formalizuje a zastrešuje nejakú prísahu či sľub a dáva im finálnu podobu nezrušiteľného záväzku.

Pamätajme, že všetkých šesť zmlúv, o ktorých tu píšeme, vznikli aktom

a iniciatívou Boha. Bezpodmienečne sa totiž potrebujeme vyvarovať veľmi popletenej myšlienky, že by zmluvy vznikli z nejakej dohody alebo rokovania medzi človekom a Bohom. Nikdy to nebolo tak, že sa zasadlo za nejaký okrúhly stôl, tam sa rokovalo a pritom na jednej strane bol všemohúci Boh a na druhej strane človek alebo my ľudia. V takejto predstave by to bolo tak, že by sme my ľudia niečo vyrokovali, že by sme sa s Bohom na niečom dohodli a dohodu by sme na dôvažok uzavreli zmluvou. Všetky zmluvy medzi Bohom a človekom vznikajú z Božej iniciatívy a človek je do nich zahrnutý a uvedený Božou zvrchovanou aktivitou. Je to Boh vo svojej slobode, kto predloží a dá človeku (či ľuďom) ustanovenia a podmienky, ktoré zmluva obsahuje. Bola by to veľmi pomýlená, nesprávna a nebiblická predstava a postoj, že je to človek, ktorý predstupuje pred Boha a následne iniciuje a uzatvára s Bohom zmluvu.

Znamenie zmluvy

Zmluvy v Biblii majú často *znamenie*, ktoré ich nejakým viditeľným spôsobom sprevádza a svedčí o tom, že nastali a pre zmluvné strany záväzne platia. Znamenie zmluvy je veľmi podstatná vec. Napr. Noachova zmluva má ako znamenie *dúhu* na oblohe – čítaj Genézis 9:12-17. Znamením Abrahámovej zmluvy je *obriezka* – čítaj Genézis 17:9-14. Znamením Mojžišovej zmluvy je *sobota* – čítaj 5. Mojžišovu 31:13 („*A ty hovor synom Izraelovým a povedz: A však mojej soboty budete ostríhať, lebo je to znamením medzi mnou a medzi vami po vašich pokoleniach, aby sa vedelo, že ja som Hospodin, ktorý vás posväcujem.*“;

rovnako je to uvedené aj v 5. Mojžišovej 31:17). Sobota je teda znamením Mojžišovej zmluvy, je znamením medzi Bohom a Izraelcami. Aké je znamenie *Novej zmluvy*? Je to *kalich* v zmysle nápoja z viniča pri Večeri Pánovej (Lukáš 22:19-20). Podobne aj zmluvy uzatvorené medzi ľuďmi navzájom zvykli mať znamenie. Napr. zmluva, ktorú uzavrel Abrahám s Abimelechom tiež mala znamenie. Jej znamením bolo *sedem oviec*, ktoré Abrahám oddelil a dal Abimelechovi. V pamäti svedkov tej udalosti takto akýkoľvek pohľad na tie ovce vždy pripomínal zmluvu, ktorú títo dvaja muži uzavreli.

Postaviť alebo uzavrieť zmluvu

V Písmach Starého zákona sa v súvislosti so zmluvami stretávame s dvoma strategickými výrazmi. Prvým výrazom je *postaviť zmluvu* a nachádzame ho v Genézis 9:9 (*staviam svoju zmluvu s vami*). Druhým výrazom je hebrejské sloveso *karát*, ktoré v preklade prof. Roháčka je preložené ako *uzavrieť/uzatvoriť* a vypovedá o akte, ktorým je zmluva uvedená do platnosti a cesta späť už viac neexistuje. Je ale zvlášť zaujímavé, že pôvodný doslovný význam hebrejského slovesa *karát* je *rozťat'* alebo *preseknúť*, čiže ako keby sa zmluvy doslova *rozťínali, rozsekávali*. Dnes to pre nás bude asi čudné a zvláštne, ale pre pochopenie tohto výrazu sa musíme preniesť do vtedajšieho sveta a najväčšia pomoc pre porozumenie (toho), odkiaľ sa toto vyjadrenie v biblickej terminológii zoberalo (že zmluvy sa doslova *pretínajú, rozsekávajú*), je udalosť okolo uzavretia Abrahámovej zmluvy – a to je opísané v Genézis 15:7-18.

Tu je opísaný snád' jeden z najpodivuhodnejších a najpozoruhodnejších rituálov, aké sú v Biblii zaznamenané. Abrahám dostal v jednej chvíli od Boha pokyn poroztínať obetované zvieratá – to sa udialo v tesnej nadväznosti na to, ako mu Boh potvrdil zaslúbenia, a ako Písmo nádherne opisuje, že Abrahám uveril Božiemu sľubu. V pätnástej kapitole teda máme pokope Božie sľuby, Abrahámovu vieru a uzavretie zmluvy. Text hovorí, že uzavretie zmluvy začalo veľmi zvláštne. Abrahám popretína obetné zvieratá napoly a o nejaký čas na to je daný do úplne pasívnej pozície. Čítame: „*a stalo sa, keď zapadalo Slnko, že padol tuhý spánok na Abrama, a hľa, náramný strach a veľká tma pripadala na neho*“ (Genezis 15:12). Následne pomedzi rozťaté diely zvierat, ako keby koridorom, prejde horiaca pec a dymiacca fakľa. Tieto zázračné manifestácie podľa všetkého nejakým spôsobom stelesňujú Božiu prítomnosť – a týmto sám Boh, sám Hospodin prechádza pomedzi rozťaté diely zvierat; takto nastane uzavretie zmluvy. V 18. verši je napísané, že je to Hospodin, ktorý uzavrel či doslova *roztal* (heb. *karát*) s Abrahámom zmluvu.

Niektorí biblisti si myslia (a ja sa k tomuto vysvetleniu prikláňam, pretože stojím na dobrých dôvodoch), že význam toho, prečo boli zvieratá takto rozdelené/rozseknuté spočíva v tom, že sa tým vyjadruje stupeň záväzku a veľkosť možných dôsledkov; ak by prišlo na to, že by niektorá strana porušila záväzok vyplývajúci zo zmluvy, potom ten istý osud, ako mŕtve rozseknuté zvieratá, nech stihne tú stranu, ktorá poruší zmluvný záväzok. Do tohto chápania po-

tom perfektne zapadajú výpovede, kde je oznámený trest za porušenie zmluvy. Konkrétne u Abrahámovej zmluvy o tom čítame v Genezis 17:14 „*Ale neobrezaný mužského pohlavia, ktorý by neobrezal tela svojej neobrezanosti, tá duša bude vyťatá* (heb. *karát* – presne to isté sloveso ako pri akte uzavretia zmluvy) *zo svojho ľudu, zrušil moju zmluvu.*“

Podľa všetkého teda nosné sloveso pre opis aktu uzavretia zmluvy odzrkadľuje práve túto realitu. Na tejto konkrétnej zmluve je zaujímavé ďalej to, že pri jej uzatvorení bol veľmi aktívny Boh a pritom Abrahám skončil tak, že samotný akt uzavretia zmluvy prespal – aj toto nám veľa napovie o tom, aká je povaha tejto zmluvy. K tomu sa ešte vrátíme.

Vzájomná súvislosť zmlúv

Už v predchádzajúcom článku sme si ukázali, že zmluvy spolu súvisia. Ich súvislosť hľadáme tak, že sa pýtame, aký je ich spoločný cieľ, čo majú tieto zmluvy spolu priniesť v histórii a vo veľkom Božom pláne.

Spoločný cieľ zmlúv sa dá sformulovať takto: Zmluvy sú Boží špeciálny nástroj, cez ktorý sa uskutoční ustanovenie dokonalého Božieho kráľovstva. Cez tieto zmluvy teda príde nakoniec Božie kráľovstvo a dokonalé usporiadanie všetkého: celého vesmíru, ľudstva, Božej vlády, Božieho pôsobenia. Zachránený ľud vojde do dokonalosti a nakoniec príde dokonalé Božie kráľovstvo. Všetky zmluvy spolu, každá svojím dielom, prispievajú k tomu, že sa cieľ, Boží plán s týmto svetom, naplní, a to prostredníctvom týchto zmlúv. Oni sú ako keby Boží nástroj v histórii, prostredníctvom

ktorého Stvoriteľ a Udržievateľ vesmíru svoj plán uskutoční.

Nech príde tvoje kráľovstvo, učí Pán Ježiš svojich učeníkov modliť sa v Matúšovi 6:10. Takéto volanie má správne charakterizovať celý život veriaceho: *čakáme na príchod Božieho kráľovstva* a z pohľadu toho, ako Pán tento plán uskutoční, je dôležité pochopiť, že Kráľovstvo prichádza cez postupné realizovanie týchto zmlúv, až nakoniec príde v dokonalosti. Po tomto všeobecnom opise spoločného cieľa Božích zmlúv by sme sa mohli odvážit' zodpovedať aj na návaznú otázku, akým dielom tá ktorá zmluva prispieva k dosiahnutiu cieľa.

Ako jednotlivé zmluvy prispievajú do veľkého cieľa histórie?

Zmluva stvorenia. Jej príspevok je stvorenie človeka na Boží obraz a vytýčenie poverenia: človek má spravovať Zem v láske a v poslušnosti svojmu Bohu. Obsahuje prvok skúšky s jasne oznámenými dôsledkami.

Noachova zmluva. Opätovné poverenie človeka a zaistenie stabilnej Zeme pre ľudskú existenciu, a to i napriek prítomnosti ľudského hriechu. Ako keby v rovine infraštruktúry zaistuje, že tu až do konca bude planéta s elementárnou stabilitou a zákonitosťou, a že Boží plán s týmto svetom sa nakoniec naplní a zavŕši.

Abraháмова zmluva. V novej miere a hĺbke odkrýva Boží plán zachrániť a požehnať mnohých z ľudstva, pričom sa stáva zjavným, že cesta požehnaní je určená výlučne z milosti skrze vieru v zaslúbenie. Aby sa toto požehnanie mohlo dostať ku všetkým národom bez rozdielu, je ako sprostredkujúci

nástroj vytvorený zvláštny národ Izrael, cez ktorý príde Spasiteľ celého sveta, aby tak mohli byť nakoniec spasiteľne požehnaní veriaci zo všetkých národov.

Mojžišova zmluva. Nastane odozvdanie špeciálneho zákona, ktorým sa zvlášť silne zjavuje Božia svätosť. Týmto sa ďalej posilní zvláštnosť Izraela, no zároveň sú daní pod skúšku, ktorá je veľmi podobná tej, do akej bol na samom začiatku ľudskej histórie postavený prvý človek, Adam. Zmluva okrem iného prinesie ako mimoriadne dôležitý výstup aj definitívne potvrdenie skutočnosti, že dedičstvo večnosti nie je možné získať zo skutkov zákona, nakoľko človek je slabý a spravodlivé požiadavky zákona vyplniť nedokáže.

Dávidova zmluva. Táto zmluva zaisťuje, aby v tom správnom čase nakoniec prišiel dokonalý Kráľ. Dnes už máme tú výsadu, že vlastnime dokončené Božie Zjavenie, a tak vieme, že je to Pán Ježiš Kristus, Spasiteľ sveta. Je to iba on, ktorý láskyplne zomrel na kríži za hriešnikov a vďaka nemu bude môcť prísť Božie kráľovstvo.

Nová zmluva. Dá sa povedať, že Nová zmluva je akoby korunujúcou zmluvou nad všetkými ostatnými predchádzajúcimi zmluvami, lebo v nej tie ostatné v istom zmysle kulminujú. Nová zmluva prináša definitívny a nemenný základ a rámec pre večný vzťah Boha a ľudstva. Konkrétne je všetkým, ktorí veria v evanjelium, darované na základe Kristovej dokončenej obete postavenie dokonale spravodlivých a spolu s týmto novým postavením dostávajú aj radikálnu premenu srdca, vďaka čomu môžu viac a viac poslúchať Boha a prinášať ovocie na jeho slávu.

Aby sme v ďalšom mohli uskutočniť porovnanie Mojžišovej (starej) a Novej zmluvy a vôbec, aby sme si vybudovali správny, súdržný a biblicky zdravý obraz o zmluvách, tak si musíme uvedomiť, ako zmluvy súvisia s otázkou skutkov a s otázkou milosti. Čiže chceme teraz celú tému zmlúv prepojiť na inú veľkú biblickú tému: *skutky a milosť v otázke spasenia*.

Skutky a milosť v otázke spasenia

Ako je to so spasením? V princípe máme dve možnosti, ktoré potrebujeme zvážiť vo svetle Písma. 1. možnosť: Človek je spasený, alebo chcel by byť spasený, zo skutkov, chcel by sa zo svojich skutkov priblížiť k Bohu. Alebo 2. možnosť: Spasenie je z milosti, je to z Božej priazne a z Božej lásky. Vieme, že prvá možnosť je od chvíle, kedy do nášho sveta vstúpil hriech, iba teoretická.

Tak alebo tak, teraz sa cez tieto dve principiálne cesty pýtajme na zmluvy. Podľa týchto kritérií potom vieme zmluvy rozčleniť na dve hlavné skupiny. Na jednej strane sú tu zmluvy orientované na Boží sľub, na to, že Boh chce niečo vykonať, uskutočniť, spôsobiť a priňať svojou mocou, svojou silou, svojou slávou, svojou vládou a požehnanie dať človeku z milosti ako nezaslúženú priazeň. V kontraste k týmto ale máme aj zmluvy, ktoré sú orientované na ľudskú poslušnosť. Toto členenie vyplýva z opisov jednotlivých zmlúv, ako ich máme v Písmach. Aj jedny, aj druhé zmluvy prispievajú k uskutočneniu veľkého Božieho plánu, ale každá iným dielom a iným kvalitatívnym príspevkom. Rozdelenie zmlúv na tieto dve skupiny

vyzerá takto (zaradenie Novej zmluvy zatiaľ ponechajme otvorené):

Zmluvy orientované na Boží sľub: Noachova, Abraháмова, Dávidova.

Zmluvy orientované na ľudskú poslušnosť: Zmluva stvorenia a Mojžišova zmluva. Pozrime sa najprv na Zmluvu stvorenia, čiže Zmluvu s Adamom.

Adam, keď bol stvorený, mal niečo, čo sa zvykne označovať ako prvotná spravodlivosť. Adam teda nebol stvorený ako hriešnik, bezbožník, človek, ktorý sa zobúdzva v pokušeniach a stále bojuje s hriechom. Pozor, prvotná spravodlivosť je niečo iné ako potvrdená spravodlivosť, ktorú teraz má každý veriaci v Pána Ježiša. Spravodlivosť, ktorú každý veriaci v Ježiša Krista dostáva aktom pripočítania v momente uverenia v Krista, je spravodlivosť, ktorá už bola preskúšaná a na rozdiel od tej Adamovej obstála. Preto veriaci v Ježiša Krista pri obrátení a prijatí daru spasenia nie je umiestnený naspäť na to isté miesto, na akom bol voči Bohu Adam v rajskej záhrade. Nie, za veriaceho už boj o spravodlivosť pred Bohom zástupne vybojoval sám Pán Ježiš tým, že nikdy za celý život nezhrešil (spomeňme si napr. na jeho pokušenia na púšti). Vďaka tomu, že veriacemu v Ježiša Krista je pripočítaná Kristova spravodlivosť, môže mať istotu večného života (pozri napr. 1. Jána 5:13), ktorú Adam mať nemohol. O Adamovi sa dalo povedať, že mal možnosť získať večný život, ale nemal istotu, že ho získa – práve o tom bola skúška, do ktorej bol postavený. Teda medzi prvotnou a potvrdenou, či spečatenou spravodlivosťou existuje zásadný rozdiel. Ešte o tom chvíľu rozmýšľajme.

Adam je pôvodne pred Bohom v spravodlivom, krásnom, fantastickom stave a má mimoriadne úzke spoločenstvo s Bohom. Navyše je umiestnený do veľmi dobrého sveta, ktorý je mimoriadne dobre uspořobený pre život. Povedali by sme: Čo už mu chýba? Čo už mu chýba fyzicky, telesne a čo už len mu chýba duchovne? On je ten posledný človek vo vesmíre, ktorý by mal dôvod zhrešiť, opustiť Boha a urobiť niečo zlé. Je to nepredstaviteľné, že tam a práve tam, sa stane to, že sa ľudia odvrátia od Boha, a že Adam so svojou ženou nakoniec spáchajú hriech.

V tom pôvodnom režime, ktorý je medzi ním a Bohom, je zároveň daný do zvláštnej skúšky, v ktorej jeho poslušnosť alebo neposlušnosť Božiemu prikázaniu rozhodne o jeho budúcnosti (a zároveň i o našej do tej miery, do ktorej by sme uvažovali o ďalšej histórii bez príchodu Spasiteľa). Má nesmierne požehnanie a od Boha k nemu dennodenne prúdi nesmierne dobro. Z morálneho hľadiska je stvorený v pozoruhodnom stave, ktorý – ako sme sa už zmienili – voláme prvotná spravodlivosť. A do tohto počiatocného usporiadania Boh zvrchovane vložil prvok skúšky. Práve toto počiatocné usporiadanie ako celok zvykneme volať Zmluva stvorenia alebo Adamova zmluva.

Slová tejto skúšky veľmi dobre poznáme: „*ale zo stromu vedenia dobrého a zlého nebudeš jesť, lebo toho dňa, ktorého by si jedol z neho, istotne zomrieš.*“ (Genezis 2:17). Celá planéta im je k dispozícii, vzniklo úžasné ustanovenie manželstva, ľudia majú zaplniť Zem, majú obrovskú Božiu priazeň, ale jedna vec im nie je dovolená, majú

jeden konkrétny zákaz. Práve v tom zákaze spočíva skúška. Je tu to jasné prikázanie, ktoré im prikazuje, čo za nijakých okolností neurobiť. To, ako sa Adam zachová v tejto skúške, rozhodne o všetkom. Adamove skutky sú určujúcim faktorom pre to, či bude dedičom sveta alebo nie. Byť dedič sveta znamená trvalo a nemenne zdediť svet, zdediť všetko, čo Boh stvoril, mať to až navždy, dostať to od Boha k užívaniu a naspäť tým Bohu slúžiť a milovať ho, ako sa len dá a zostať v tomto stave navždy. Pritom zároveň platí, že tým najväčším možným dedičstvom a požehnaním uprostred tých všetkých stvorených požehnaní je mať samotného Boha Stvoriteľa za svojho osobného Boha a tešiť sa z neho navždy.

Otázka dedičstva sa v Biblii vynára znovu a znovu od knihy Genezis (pozri verš 15:3) až po Zjavenie (pozri verš 21:7). V prípade Adama je získanie dedičstva závislé od jeho skutkov. Takéto usporiadanie, v ktorom je aj prvok skúšky – a skúšky sú takpovediac centrálné, voláme aj *zmluva typu skutkov*. Pre každého, kto chce ešte viac naštudovať o celej situácii s Adamom v rajskej záhrade, odporúčame článok *Milost' a zásluhy* v časopise *Solas* číslo 2, 1999, str. 12. Postúpme teraz od Zmluvy stvorenia k Mojžišovej zmluve.

Mojžišova zmluva a skutky

Začnime tento blok počiatocným tvrdením: Keď prejdeme celú Mojžišovú zmluvu krížom-krážom cez relevantné odkazy, výpovede, ustanovenia, prikázania, tak sa táto zmluva vynorí ako *zmluva typu skutkov*, alebo ako *zmluva orientovaná na poslušnosť*.

Izraeliti sa skrže Mojžišovu zmluvu ocitajú v analogickej situácii ako Adam, kým bol ešte v rajskej záhrade. Ako keby sa s celým národom zopakuje to, čo sa stalo s prvým človekom (niektorí biblisti celý tento zvláštny stav nazývajú aj slovom rekapitulácia). Kým v Zmluve stvorenia to bol jeden človek, ktorý bol pod skúškou vyjadrenou cez prikázanie, ktoré bolo treba poslúchnuť a neposlúchnuť znamenalo privodiť si prekliatie a smrť a všetky možné trestné dôsledky, ktoré s tým prišli, tak teraz je to celý izraelský národ, ktorý vyšiel z Egypta a smeruje do zaslúbenej krajiny. Už viac ako štyristo rokov je tu Abraháмова zmluva, a predsa s nimi bola uzavretá iná zmluva, Sinajská či Mojžišova a tá ich uvedie do situácie, ktorá veľmi pripomína Adamovu situáciu, keď bol ešte na začiatku a sám. Tiež veľa dostanú, tiež majú veľké privilégia. Tiež im Boh dáva krajinu, zem, úrodu, fantastické zaopatrenie. Aj oni sú v postavení, že by mali byť posledný národ na svete, ktorý by chcel zhréšiť proti Bohu, lebo o iné národy sa Boh vôbec tak špeciálne nestaral ako o nich.

Skrže *Mojžišovu zmluvu* je Izrael daný pod skúšku, pričom určujúcim faktorom je ich poslušnosť alebo neposlušnosť voči skutkom *Mojžišovho zákona*. Požadované skutky sú popísané v štyroch z Mojžišových kníh (Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium). Pozrime sa do známej kapitoly Deuteronomium 28. Je to dlhá kapitola a je známa tým, že sa tam nachádzajú dva zoznamy. Najprv je zoznam požehnaní a potom zoznam prekliatí alebo zlorečenstiev. Čo myslíte, ktorý z nich je dlhší? Či nás to prekvapí alebo nie,

dlhší je zoznam zlorečenstiev, a to o dost dlhší.

Na konci zoznamu zlorečenstiev, napríklad vo verši 64, čítame: „*Hospodin ťa rozptýli medzi všetky národy od jedného konca zeme až po druhý koniec zeme a tam budeš slúžiť iným bohom, ktorých si neznal ani ty ani tvoji otcovia, drevu a kameňu.*“ To je oznámené v kontexte zlorečenstiev: ak nebudeš poslúchať, ak nebudeš robiť spravodlivé skutky uložené zákonom, ak prestúpiš prikázania, čakajú ťa zlé veci: choroby, hlad, útoky nepriateľov, obrovské prírodné katastrofy, kobylky vám požerú úrodu, atď. Hrozné veci sú im oznámené, a ak nebudú poslúchať, budú dokonca vyhnaní z krajiny, ktorá im je zaslúbená a daná. Vieme, že historicky sa toto nakoniec v plnom zmysle aj naplní.

Izraelčania dostali od Boha darom zem a mimoriadne zaopatrenie pre život v tejto zemi, ale nakoniec sú kvôli svojmu hriechu odvedení do babylonského zajatia a tam strávia približne 70 rokov, ako to predpovedal prorok Jeremiáš (pozri hlavne 25:11-12). Toto všetko sa im stane kvôli hriechu, kvôli tomu, že nezachovali zmluvu. Dá sa povedať, že o čo viac im Boh dal v tom vykúpení z Egypta, o čo viac ich požehnal a vyvýšil nad iné národy, o to horšie oni zhrešili a prišlo na nich to strašné zlo, ktoré ako kľiatbu a trest oznámil Mojžišov zákon (taký je presne odkaz proroka Ezechiela vo veršoch 5:5-17).

Druhá skutočnosť (paralelná voči tej opísanej vyššie) je tá, že Boh im je celý čas milostivý pre sľub, ktorý dal Abrahámovi a jeho potomkom a obnoví ich a vráti späť do zaslúbenej krajiny, ale z pohľadu *Mojžišovej zmluvy* tú zem v danom čase strácajú. Ako národ ich charakterizuje bezbožnosť a neustála neposlušnosť. Mojžišova zmluva je v tejto rovine svojím charakterom zmluva skutkov, lebo získanie a užívanie Božieho dedičstva je závislé od skutkov človeka, ako ich rozpisuje Boží zákon.

Biblické usporiadanie zmlúv je teda také, že na jednu stranu môžeme dať zmluvy, ktoré sú charakterizované orientáciou na ľudskú poslušnosť; tie majú charakter zmluvy skutkov. Patrí sem Zmluva stvorenia a Mojžišova zmluva. Na druhú stranu medzi tie milostivé dáme Noachovu zmluvu, Abrahámovu zmluvu a Dávidovu zmluvu. Nechajme ešte chvíľu otáznik nad tým, kde v tomto členení bude patriť Nová zmluva. Bude samozrejme veľmi dôležité správne určiť jej základný charakter a v žiadnom prípade sa tomu nejdeme vyhnúť.

Ešte raz zopakujeme jedno kľúčové konštatovanie. Dôležité je pochopiť, že charakter zmlúv je taký, že niektoré sú podľa milosti, teda orientované na sľub, alebo sú orientované na zákon a zákon je spojený s otázkou ľudskej poslušnosti. Celým Písmom ide čiara, ako keby hranica, ktorá stále komunikuje človeku, že sú dve principiálne cesty, ktoré človek môže skúsiť a prísť, či snažiť sa nimi prísť, k Bohu. Jedna je tá, že príde pred Boha a povie: Som spravodlivý, robím dobré skutky, chodím do kostola, absolvoval som rozličné obrady, snažím sa žiť správne – ale Písmo túto cestu vylučuje a volá ju cesta skutkov. Táto cesta je len hypotetická, je len pomyslená. V skutočnosti sa nikdy žiadnemu človeku nepodarí po nej k Bohu prísť. Preto Písmo hovorí, že nikto nemôže byť spasený zo skutkov, nikto touto cestou záchranu nenájde.

Druhou cestou je cesta, ktorú Písmo nazýva cesta milosti, cesta Božej priazne a Božej lásky, kedy človek verí v Boží sľub. Boh tu hovorí: Každý, kto príde, pokorí sa a oľutuje svoje hriechy, tomu všetko odpustím. Toto je centrálny Boží sľub, ktorý máme v Písme. Boh odpúšťa pre svojho Syna, Pána Ježiša, pretože Ježiš zomrel na kríži, tým zaplatil za ľudské hriechy a vytrpel trest, ktorý patrí nám všetkým. Takto vďaka vykupiteľskému dielu Božieho Syna existuje možnosť získať spasenie milosťou skrze vieru.

Ten, kto chce prísť k Bohu zo svojich skutkov, je bez šance a je odsúdený na večné zatratenie. Cesta milosti je jediná cesta, ako môže hriešnik prísť k Bohu: ver v Pána Ježiša a oľutuj svoje hriechy.

Keď sa toto všetko opíše a skonštatuje, predsa len existuje riziko is-

tej nesprávnej predstavy o Mojžišovej zmluve. Predstava by spočívala v tom, že Mojžišova zmluva bola nejako chybná, ako keby mala výrobný defekt. Písmo ale nehovorí, že by táto zmluva bola chybná, alebo že je nevydarená, alebo že ju Boh nejako zle dal dohromady. Aj táto zmluva je vždy prezentovaná ako zmluva obrovského, mocného, spravodlivého Boha. Otázka je skôr, za akým globálnym účelom bola uvedená do platnosti, čo vo svojej Bohom vtlačenej povahe mohla dosiahnuť, a čo už nie. Tu sa totiž nachádza ďalší zásadný kontrast medzi rozličnými zmluvami, ako ich všemohúci Boh uviedol do platnosti. V ďalších odsekoch sa pozrieme na ostrý kontrast v tom, aké predpovede dáva Abraháмова a potom Mojžišova zmluva. Najprv Abraháмова zmluva.

Abrahám už dostal sľuby, zmluva bola už aj uzavretá, Abrahám zároveň dostal príkaz chodiť správne, posvätené, konať spravodlivosť. V zmluve s Abrahámom je už pre Abraháma niečo isté, už je zabezpečená jeho budúcnosť. Už sa vie, ako to skončí s Abrahámom. Pozrieme sa na túto výpoveď krátko pred tým, než je zničená Sodoma a Gomora. Boh prichádza k Abrahámovi, ide mu z vlastnej vôle oznámiť svoju tajnú radu o tom, čo sa ide udiť so Sodomou a Gomorou. V Genezis 18:17-19 čítame: *„A Hospodin riekol: Či budem tajiť pred Abrahámom, čo učiním, keďže Abrahám istotne bude veľkým národom a mocným, a budú v ňom požehnané všetky národy zeme?! Lebo ho znám, pretože prikáže svojim synom a svojmu domu po sebe, a tak budú ostríhať cestu Hospodinovu činiac spravodlivosť a súd, aby Hospodin uviedol na Abraháma to, čo hovoril o ňom.“*

Abraháмова zmluva, to neboli len Božie sľuby dané Abrahámovi skrze vieru, akokoľvek rozhodne môžeme povedať, že tieto sľuby tvorili jadro tejto zmluvy. Jej súčasťou boli i prikázania, ktoré mal Abrahám vykonať, a ktorým mal byť poslušný (to všetko ako ovocie jeho viery). Nebola to teda zmluva, kde by mu nič nebolo dané na konanie, na poslušanie. Ako sa odvíjajú udalosti v živote Abraháma, nachádzame tam mnohé výpovede, kde Boh jednoducho oznamuje: vykonám, učiním, sľúbil som Abrahámovi, potvrdzujem túto zmluvu, a podobne. Potom sú tam aj rôzne prikázania, ako je napr. prikázanie obriezky, ktoré Abrahám bezodkladne poslúchne, hneď ako sa ho dozvie. No a do toho všetkého sú poprepletané podivuhodné opisy Abrahámovho budúceho správania, ktoré môžeme zhrnúť takto: Toto všetko bude mať dobrý koniec, s Abrahámom to bude tak, že – ak si môžeme dovoliť použiť jedno súčasné slovenské porekadlo – koniec dobrý, všetko dobré. Aj keď budú momenty zlyhania, hriechu a chýb v jeho živote, aj tak to dobre dopadne, lebo Abrahám mi bude veriť až do konca a z tejto viery sa prejaví aj poslušnosť všetkému, čo od neho požadujem. Boh už predpovedá výsledok: Ja ho poznám, lebo veď nakoniec ja som spôsobil tieto veci v jeho živote.

Akú predpoveď, v kontraste k Abrahámovej, oznamuje Mojžišova zmluva?

Jej predpovede môžeme nájsť v Deuteronomiu 31:16-30. Tieto slová sú oznámené generácii Židov, ktorí sa nachádzajú na Moábskej planine. Tam je obnovená Sinajská zmluva a je to oznámené tesne predtým, ako majú

vojsť do zaslúbenej krajiny. Odcitujme aspoň jeden verš: „*Lebo ja znám tvoju spúru a tvoju tvrdú šiju. Hľa, kým ešte žijem dnes s vami, spierali ste sa proti Hospodinovi, a čo len bude potom, keď zomriem!*“ (Deuteronomium 31:27). Takéto výpovede nikdy neboli vyriešené o Abrahámovi a jeho dome. V tejto pasáži z konca knihy Deuteronomium sa hovorí a predpovedá, že Izraelci budú robiť zlé veci, budú smilniť a slúžiť modlám a zabudnú na pravého Boha. Kontrast v opise a predpovedi správania sa na strane človeka v týchto zmluvách už ani nemôže byť väčší.

Prirodzená otázka bude znieť – *Prečo je Mojžišova zmluva taká?* Prečo prináša taký ostrý kontrast v predpovedi oproti Abrahámovej? Toto je pre nás kľúčová otázka. Odpoveď je, že Mojžišova zmluva mala niečo dočasne pripraviť, zabezpečiť, ale na jej miesto sa má postaviť zásadne iná zmluva, ktorá je nazvaná *Nová*.

V ďalšom sa teraz venujme Novej zmluve. Kladieme si aj nasledovné otázky: V čom bol problém s *Mojžišovou zmluvou* alebo skôr s ľuďmi pod ňou? Čo zásadne nové prinesie Nová zmluva a čo sa cez jej ustanovenie vyrieši? Usilovne hľadajme odpovede na tieto otázky, aby sme mohli Novej zmluve správne porozumieť.

Čo teda platí o Novej zmluve?

Postupne vo forme číslovaného zoznamu opíšme hlavné črty Novej zmluvy a to, v akom kontraste stojí najmä k Mojžišovej zmluve.

Po prvé. Je to iná zmluva ako zmluva uzavretá s Izraelcami pri vrchu Sinaj. V Knihe Jeremiáš 31 je oznámené: „*Hľa,*

idú dni, hovorí Hospodin, že učiním s domom Izraelovým a s domom Júdovým novú zmluvu. Nie takú zmluvu, akú som učinil s ich otcami toho dňa, ktorého som ich pojal za ruku, aby som ich vyviedol z Egyptskej zeme, ktorú to moju zmluvu oni zrušili, hoci som sa ja bol stal ich manželom, hovorí Hospodin. Lebo toto je zmluva, ktorú učiním s domom Izraelovým po tých dňoch, hovorí Hospodin: Dám svoj zákon do ich vnútornosti a napíšem ho na ich srdce a budem im Bohom, a oni mi budú ľuďom.“ (verše 31-33). Teda je to nejaká iná zmluva. Mojžišova zmluva bola iná ako Abraháмова. Nová zmluva ohlásená Jeremiášom je iná ako Mojžišova zmluva. Čo dosiahne Nová zmluva? Prinesie očistenie a odpustenie hriechov každému účastníkovi zmluvy. Každý človek, ktorý na Novej zmluve bude mať účasť vierou, bude mať naisto odpustené hriechy, bude od nich očistený.

Po druhé. Prinesie obrizku srdca alebo tiež nové srdce pre každého účastníka Novej zmluvy. Každý, kto má na tejto zmluve účasť, zažije obrizku srdca alebo tiež to, že mu Boh spraví transplantáciu – staré srdce vyberie a dá mu nové srdce. Prinesie zapísanie Božieho zákona na srdce každého účastníka zmluvy. Obidve proroctvá, Jeremiášove aj Ezechielove (36:27), dávajú predpoveď, že Božia morálna norma bude zapísaná do samotného vnútra, na srdce človeka.

Po tretie. Prinesie prebývanie Svätého Ducha pre každého účastníka zmluvy. Duch Svätý už nebude prebývať len u niektorých z Božieho ľudu, ale bude prebývať v každom jednom účastníkovi Novej zmluvy akoby v dome.

Po štvrté. Prinesie stav, kedy každý jeden účastník zmluvy bude osobne poznať Boha. Kniha Jeremiáš vo verši 31:34 hovorí: „*A nebudú už viacej učiť druh druhu ani brat brata hovoriac: Poznajte Hospodina! Lebo ma budú znat' všetci od najmenšieho z nich do najväčšieho z nich, hovorí Hospodin...*“ Totiž takýto bol stav v Izraeli krížom cez storočia. Izrael hrešil, zvyčajne iba hŕstka ľudí bola spasená, teda mali osobnú abrahámovskú vieru, no a dvaja museli osemdesiatich zatvrdených naprávať a stále sa s nimi ťahať ohľadom konania Božej vôle. Nová zmluva je zásadne iná, lebo vraví: nebudú musieť donekonečna jeden druhého poučovať a stále bolestivo urgovať robiť to, čo je správne. Všetci v Novej zmluve budú duchovne a spasiteľne poznať Pána a budú ho inštinktívne poslúchať.

Po piate. V Izaiášovi 52:15 máme zásadné proroctvo o Mesiášovi, Spasite-

ľovi, ktoré vypovedá o tom, že pokropí národy. Očisťujúca práca Spasiteľa sa teda dotkne aj pohanských národov. Očistenie pohanov je idea, ktorá patrí k Novej zmluve. Ďalej máme dôležitý text v Izaiášovi 42:1-8, ktorý, rovnako ako proroctvá z Jeremiáša a Ezechiela, hovorí o budúcej zmluve, ktorá sa uskutoční cez prostredníka, ktorého Boh pošle a vystrojí (verš 6). Pritom v tejto pasáži je silný dôraz daný na to, že zo Spasiteľovej vykupiteľskej práce nebude mať úžitok len Izrael, ale i ostatné národy tejto planéty (konkrétne verše 1, 4 a 6). Éra Novej zmluvy prinesie povolanie pohanov do Božieho kráľovstva v miere, ako sa to neudialo nikdy predtým v histórii ľudstva.

Po šieste: Táto zmluva nakoniec povedie k opätovnému zjednoteniu národa Izrael a jeho obnoveniu do plnej slávy Božieho nástroja, cez ktorý budú novoplynúť požehnania do celého obnove-

ného sveta. Toto všetko je v mnohom odkryté v Ezechielovi 37.

Po siedme: Proroctvá z Ezechiela 37 a veršov, ako je Hozeáš 2:18, ďalej poukazujú na to, že Nová zmluva povedie nakoniec ku vzkrieseniu a vôbec k obnoveniu nášho sveta, ktorý teraz vzdychá pod ťarchou kliatby za ľudský hriech.

Po ôsme: Nová zmluva je večná zmluva, ktorá pretrvá navždy a nebude už žiadnou inou zmluvou nahradená. Čítame o tom v Ezechielovi 37:26 „*A učiním s nimi zmluvu pokoja; bude to večná zmluva s nimi.*“

Po deviate: I o tejto zmluve, ako o tých predchádzajúcich, platí, že nadväzuje na témy skorších zmlúv a ďalej ich rozvíja. Spomína sa tu požehnanie, rozmnoženie, krajina za dedičstvo, veľký národ, Boh bude ich Bohom, čiže opäť to rozhodne nie je zmluva odtrhnutá od iných zmlúv. Je zásadne nová, ale tým nemyslíme, že je od iných odtrhnutá.

Odpovedzme teraz na otázku: Do ktorej skupiny zaradíme Novú zmluvu? K tým, ktoré sú orientované na ľudskú poslušnosť, alebo medzi tie, ktoré sú orientované na Boží sľub? Myslím, že odpoveď je zjavná každému čitateľovi. Rozhodne patrí medzi tie, ktoré sú orientované na Boží sľub. Nová zmluva je veľmi iná od Mojžišovej a je tiež veľmi iná od Adamovej. Ak sa na nejakú inú podobá, potom najviac na Abrahámovu. Keďže ale Mojžišova zmluva vstúpila na scénu v čase medzi Abrahámovou a Novou zmluvou, je na mieste položiť ďalšiu otázku: Prečo sa to v tom veľkom Božom pláne tak zaujímavo zauzlilo?

Alebo inak – prečo Boží plán nepostúpil rovno z Abrahámovej zmluvy na Novú zmluvu?

Táto prvá otázka nás prinúti zodpovedať aj inú otázku, a to, prečo Mojžišova zmluva nezaistila dedičstvo?

Boží zákon a požiadavka poslušnosti bol centrálny prvok Mojžišovej zmluvy. Pýtajme sa teraz, ako je to s Božím zákonom a hľadajme ďalšie súvislosti. V celom Písme máme výpovede, že na strane Božieho zákona nie je nikdy žiadny problém: „*Tak teda je zákon svätý, i prikázanie je sväté i spravodlivé i dobré.*“ (Rímskym 7:12). Problém nie je na strane zákona, nie je na strane Boha, nie je v tom, že by zmluva bola z princípu nedomyslená alebo Bohom nejaká nevládnutá. Takto zmyšľať by bolo nekonštruktívne. K hľadaniu odpovedí treba pristúpiť inak. Treba sa pýtať s čím sa konkrétna zmluva stretla u druhej zmluvnej strany, teda na strane človeka. V prípade Mojžišovej zmluvy otázky stoja nasledovne: S akým stavom u človeka sa Mojžišova zmluva stretla na strane Izraela? Čo zmluva garantovala a čo nie? Odpoveď spočíva v tom, čo s ňou Boh chcel urobiť, a čo s ňou nechcel urobiť. Pozrime sa na súvislosti napr. z listu Rímskym: „*Lebo keď sme boli v tele, pôsobili v našich údoch vášne rôznych hriechov, vznikajúce skrze zákon, aby sme niesli ovocie smrti.*“ (Rímskym 7:5). Táto výpoveď je šokujúca hneď z dvoch dôvodov:

Po prvé – hovorí, že kým sme boli starým človekom, neobrátene, neveriaci, ovládali nás všelijaké vášne, pudy a sily rôznych hriechov, ktoré nás stále viedli do zlého. Dobré vieme, aký bol náš život pred obrátením. Ale je zaujímavé, že v tom zákon zohral takú úlohu, ako keby rozmnožil, (alebo ako keby) oživil, (alebo ako keby) vyniesol

na svetlo, demonštroval a ukázal, ako to v nás v skutočnosti a podľa pravdy celý čas s ohľadom na hriech bolo, tak alebo tak. Priblížme si Pavlovi kľúčovú myšlienku nasledovnou ilustráciou. Vojdeš do tmavej miestnosti, ale nevieš, čo všetko sa v nej nachádza. Nevieš, že tam je pleseň, hniloba, pavúky, potkany, že je to odpudivá miestnosť. Až keď miestnosť osvetlíš, keď zasvietiš lampu, vtedy uvidíš, čo za príšernosti sa tam naozaj nachádzajú. Teda Boh cez zákon ako cez zvláštny nástroj odkrýva hrôzu a závažnosť hriechu: „*Ale hriech, aby sa ukázal, že je hriechom, ktorý mi skrze to dobré pôsobí smrť, aby bol hriech zvrchovane hriešnym skrze prikázanie.*“ (Rímskym 7:13). Pavol takto hovorí o Božom zákone a ten je tesne spojený s Mojžišovou zmluvou.

Nikde Písmo nenaznačuje, že by Mojžišova zmluva sama o sebe bola zlá. Ale Mojžišova zmluva pôsobí smrť, aby sa hriech ukázal, že je zvrchovane hriešnym skrze prikázania (apoštol Pavol ju dokonca v 2. Korintským 3:7 označuje ako „službu smrti“). Prečo teda Mojžišova zmluva nezaistila dedičstvo? Odpoveď je: Lebo chyba bola na strane Izraela a Izrael reprezentuje celé ľudstvo ako padlé hriešne telo bez Božieho ducha, bez schopnosti sa páčiť Bohu.

Po druhé. Mojžišova zmluva nič neriešila v tom zmysle, že by dala človeku schopnosť poslúchnuť a poddať sa Božiemu zákonu. Ona hovorila len to, že toto je cesta, toto rob, takto konaj, takto sa rozhoduj, lebo toto sa Bohu páči. Ale necháva človeka samého na seba, aby prišiel pred spravodlivého a dobrého Boha, aby vo svojej sile vykonal to, čo je dobré pred Bohom. Lenže to

nikto nedokáže: „*Lebo vieme, že zákon je duchovný, ale ja som telesný, predaný pod hriech.*“ (Rímskym 7:14). Rovnakú myšlienku apoštol Pavol vyjadruje i v liste Galatským vo verši 3:21 „*...Lebo keby bol býval daný zákon, ktorý by bol mohol oživiť, vtedy by skutočne bola spravodlivosť bývala zo zákona.*“ Taký zákon ale v Mojžišovej zmluve odovzdaný nebol. A tak v konečnom dôsledku táto zmluva z globálneho pohľadu je službou smrti.

Výpovede z listu Rímskym a Galatským jednoznačne ukazujú, ako to teda bolo s Mojžišovou zmluvou a obzvlášť so zákonom, ktorý bol v jej centre. Táto zmluva nezaistila dedičstvo – to je fakt, s ktorým sa nedá pohnúť. Teda bolo to tak, že Mojžišova zmluva bola dobrá, zákon dobrý a napriek tomu to nešlo. Nešlo to preto, lebo v človeku je hriech a táto zmluva hriech len zaktivovala. Zmluva sama o sebe neriešila, čo teraz s hriechom. Vyjadriť sa tak, že „jej to bolo jedno“ a jednoducho neústupne trvala na Božích požiadavkách. Výsledkom bolo, že z pohľadu veľkej histórie spasenia sa takto odkryl a prejavil hriech na strane človeka a Izraela v plnej šírke.

Možno vás ale napadla ďalšia otázka. Prečo na to Boh vôbec takto išiel? Prečo vlastne uzatvoril v tomto zmysle neúčinnú zmluvu? Lebo okrem iného uvidíme veľký kontrast medzi Mojžišovou a Novou zmluvou po linke účinnosti. Potrebné zdôvodnenie je v liste Galatským v kapitolách 3 a 4. Pavol v nich rieši otázku, prečo vošla medzi Abrahámovu a Novú zmluvu Mojžišova zmluva a vytvára medzi nimi akoby klin. Odcitujme niekoľko veršov z tejto pasáže:

„*Tak čo teda zákon? Bol pridaný pre prestúpenia, dokiaľ by neprišlo semä,*

ktorému bolo dané zaslúbenie, a bol nariadený skrze anjelov, rukou prostredníka.“ (Galatským 3:19). Pavlovo vysvetlenie je: Keď prišla Mojžišova zmluva, Boh Abrahámovu zmluvu neodvolal, ale popri Abrahámovej zmluve (alebo okolo nej) pridal, prilepil, pozicioval Mojžišovu zmluvu. Toto spôsobilo, že skrze Mojžišovu zmluvu prišli (alebo sa ukázali) prestúpenia. Mojžišova či Sinajská zmluva tu však nemala zostať na stálo, bola vymedzená len na istý ohraničený čas, a to dovtedy, kým neprišlo semä (=potomok Abraháma) a to semä je Kristus.

Pavol ďalej vysvetľuje tento klin Sinajskej zmluvy cez obraz pestúna či opatrovníka. „*Takže zákon bol naším pestúnom, vedúcim nás ku Kristovi, aby sme boli ospravedlnení z viery*“ (Galatským 3:24). Mojžišova zmluva mala pripraviť Izrael na moment príchodu Krista, Pána Ježiša. Teda mala vyplniť funkciu vychovávateľa, mala zaopatríť izraelský národ, kým nepríde čas dospelosti, ktorý príde vtedy, keď sa Pán Ježiš vtelí, zomrie, bude pochovaný, vstane z mŕtvych a vyleje Ducha. O čase nedospelosti sa píše v Galatským 4:1-2. Ten *nedospelý dedič*, to je národ Izrael v čase Mojžišovej zmluvy. Dedič je nedospelý a je spravovaný celým mojžišovským usporiadaním Izraela a Božieho ľudu a musí byť celý čas pod tútormi a správcami až do času, ktorý určil Otec. Máme teda biblické zdôvodnenie toho, prečo je Mojžišova zmluva podivuhodne vložená medzi Abrahámovu a Novú zmluvu. Skúsme to teraz všetko zhrnúť.

Mojžišova zmluva bola vložená do plánu spasenia, aby bola vyzdvihnutá Božia svätosť, a aby človek bol vo svo-

jej hriešnej skazenosti znížený. Aby sa navždy všetky ústa zavreli a každý človek aby bol vinný Bohu a uznal, že je hriešnik, a aby hľadal Spasiteľa, hľadal záchranu. Celé ľudstvo, vrátane Izraela, bolo ňou pripravené na Spasiteľa. Skúsme si predstaviť, čo by sa napr. mohlo stať, ak by tu nikdy nebola Mojžišova zmluva a náhle by sa na zemi objavil Pán Ježiš? Ľudstvo by jednoducho mohlo byť presvedčené, že sú všetci dobrí a nepotrebujú Spasiteľa. Ľudia by si mohli namýšľať: *Čo s nami treba riešiť?* Ale takto ostala pamäť a svedectvo celej éry 1 400 rokov, že Izrael to nezvládol a s ním sme to nezvládli my všetci, lebo oni sú reprezentantmi celého ľudstva. Apoštol Peter presne toto otvorene vyznáva na Jeruzalemskom koncile, ako o tom čítame v Skutkoch 15:10, kde hovorí o Mojžišovom zákone ako o jarme, ktoré Židia nevládali uniesť.

V tej pravej chvíli však prichádza Spasiteľ, prichádza Záchranca a jeho príchodom sa všetko mení. Mojžišovou zmluvou je pripravená pôda pre príchod Pána Ježiša a jeho zástupnú smrť.

A to nie je všetko z toho, prečo bola éra Mojžišovej zmluvy dôležitá. Mojžišova zmluva zaviedla levitské kňazstvo, aby bolo vôbec možné pochopiť, čo znamená dokonalý kňaz, čo bude znamenať to, že Kristus je Veľkňaz. Zaviedla obeť, obradný systém, čo všetko bolo predobrazom Krista. Počas éry Mojžišovej zmluvy sa Izrael sformuje ako kráľovstvo. Cez Dávida a jeho dynastiu vznikne kráľovstvo, ktoré dopredu poukazuje na to, že Pán Ježiš je Kráľ. Tých niekoľko sto rokov dávidovskej dynastie pomáha pochopiť, že Pán Ježiš Kristus teraz sedí na Otcovom tróne a ešte sa

aj posadí na svoj trón po tom, ako sa slávne vráti na túto Zem (pozrite Zjavenie 3:21).

Čo s výrazom Stará zmluva?

Doteraz sme sa úmyselne snažili nepoužívať slovo *stará zmluva*. To bolo veľmi dôležité, aby sme nestratili správnu chronológiu (toho), ako sa všetko v Božej histórii udialo. Preto sme radšej hovorili o Mojžišovej alebo Sinajskej zmluve. Mojžišova zmluva znamenala pokrok na ceste spasenia a k uvedeniu Božieho kráľovstva. Ona uskutočnila veci, ktoré Boh chcel cez ňu uskutočniť. On vedel, čo s ňou ide urobiť a načo ju tam vkladá. Výraz *stará* neznamená to isté, ako keď niekto dnes povie, že nejaké zariadenie je staré a naša inštinktívna reakcia ľahko môže byť – tak potom ma to nezaujíma, hovorme už iba o niečom novom. Nie, nás veriacich v ére novej zmluvy má stará zmluva zaujímať, lebo bez nej by v celku Božieho plánu spasenia chýbal jeden veľmi dôležitý článok.

Odkiaľ sa teda berie to, že s Mojžišovou zmluvou sa spája označenie *Stará zmluva*? Tento výraz máme z Písma a prichádza k nám cez apoštola Pavla v 2. Korintským 3:14. Opäť to ale neznamená, že by to bola nejaká druhotriedna, podradná zmluva. Bola to obrovská zmluva a Pavol o nej v tej istej stati, v ktorej ju nazýva starou, hovorí ako o slávnej (2. Korintským 3:7). Mojžišova zmluva nebola *stará* v momente jej vzniku a dokonca sa nestala *starou* ani dlhé storočia potom. Teda musíme si dávať pozor na anachronické čítanie (Krátky slovník slovenského jazyka definuje

anachronizmus ako „kladenie udalosti, myšlienok, osoby do obdobia, do ktorého nepatria“). Potrebujeme sa vžiť do historickej situácie, ako táto zmluva prišla v čase, až sa nakoniec stane starou, až sa nakoniec o nej hovorí ako o *Starej zmluve*. Prečo? Lebo centrálné proroctvo o Novej zmluve v Jeremiášovi asi šesť storočí pred Kristom oznamuje: „*Hľa, idú dni, hovorí Hospodin, že učiním s domom Izraelovým a s domom Júdovým novú zmluvu.*“ (Jeremiáš 31:31). Teda najskôr má zmysel volať Mojžišovu zmluvu *Starou zmluvou* až od 6. storočia pred Kristom; teda nie skôr ako odznelo toto Jeremiášovo proroctvo. List Židom odkazuje na slová veľkého proroka Jeremiáša, keď hovorí: „*Tým, že hovorí novú, vyhlásil prvú za zastaralú. A to, čo zastarieva a stárne, je blízke zániku.*“ (Židom 8:13). Treba ešte dodať, že niečo z jej prechodnosti bolo naznačené už pri samotných okamihoch jej vzniku, ako to vidíme z Pavlovho postrehu v 2. Korintským 3:7+11 a 13). Takto história a Boží plán spôsobí nakoniec to, že Mojžišova zmluva zastarieva, až sa stane starou v okamihu, keď do platnosti vstúpi Nová zmluva. Proces zastarievania sa spustil od chvíle, ako Jeremiáš ohlásil proroctvo o Novej zmluve.

Je to veľká výsada môcť žiť v ére Novej zmluvy a pozerat' sa akoby z vrcholu vysokého kopca na celú panorámu predchádzajúcich Božích zmlúv a toho, ako jedna s druhou súvisia, a ako každá svojím dielom prispievajú k uskutočneniu veľkého Božieho plánu, ktorým je ustanovenie Božieho kráľovstva v plnosti slávy a moci.

Ján Šichula

Božie zmluvy a Boží zákon

V predchádzajúcom článku sme sa ponorili do Mojžišovej zmluvy a do Novej zmluvy (pozri „*Bližší pohľad na Starú a Novú zmluvu.*“). Nie sú to jediné zmluvy medzi Bohom a človekom, ktoré Písmo spomína, predsa však v Božom pláne hrajú natoľko dôležitú úlohu (dokonca sa podľa nich delí Biblia ako zbierka kníh na dve časti), že bolo potrebné venovať im takýto priestor. Videli sme, že Mojžišova zmluva, ako Božia zmluva, bola slávna a ohromná. Zároveň sme ale videli, že Boh ju nikdy neplánoval ako trvalú a definitívnu zmluvu, a tak v histórii nakoniec prišiel moment, kedy sa z nej stala zmluva stará, lebo uvoľnila miesto inej, novej a lepšej zmluve. Nie že by Mojžišova zmluva bola zlá či chybné zostavená, ale nebola účinná priviesť každého účastníka k záchrane a večnému životu, lebo sa na strane človeka stretla s hriechom, tvrdosťou srdca a neverou. Nemala v sebe zabudované to, ako definitívne vyriešiť ľudský hriech. Nová zmluva, ktorú oznámil už prorok Jeremiáš, však už na rozdiel od Mojžišovej (dnes už povieme starej) zmluvy má v sebe zabudované definitívne riešenie ľudského hriechu. V tom je medzi týmito dvoma zmluvami zásadný rozdiel. V Novej zmluve Boh každého účastníka obreže na srdci, odpustí mu hriechy, dá mu Ducha, urobí ho novým stvorením a znova ho zrodí ako skutočného Božieho človeka, ktorý mu patrí, ktorý ho poslúcha, ktorý s ním kráča.

V tomto článku sa chceme venovať téme: *Božie zmluvy a Boží zákon*, čím nadviažeme na prvé dva články venované zmluvám. Tu chceme zodpovedať na najčastejšie otázky, ktoré sa pri štúdiu témy Božích zmlúv objavujú:

1. Aký je vo všeobecnosti vzťah Božích zmlúv a Božieho zákona?
2. Je Boží zákon relatívny alebo absolútny?
3. Ktoré Božie prikázania by sa dali označiť ako tie najväčšie?
4. Ako uvažovať o Božom zákone z časového hľadiska, keď vidíme, ako Boží plán postupuje od stvorenia až po slávne zavŕšenie v dokonalej večnosti nového neba a novej Zeme?
5. Aký je vzťah veriaceho v Krista v terajšej epoche Novej zmluvy voči Mojžišovmu zákonu?

6. V akom zmysle veriaci v Krista umrel zákonu?

7. Podľa akého zákona, či podľa akého pravidla života, má kráčať účastník Novej zmluvy?

Z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že sa tieto otázky v našej krajine i po celom svete diskutujú s novou intenzitou. Pritom existuje veľa pozícií, ktoré ťažko nazvať inak, ako slepou uličkou. Cieľom tohto článku je predložiť celistvý pohľad na tému Božieho zákona, pričom chceme nadviazať na predchádzajúce dva články, v ktorých sme sa venovali otázke zmlúv v Biblii.

Je to veľká téma a treba povedať, že aj náročná. Žiaľ, veľa článkov, publikácií či kázní sa často k tejto téme vyjadruje len čiastkovo, zvyčajne sa zaostria na nejaký detail na úkor celku. Skúsime

cez zodpovedný výklad nájsť biblicky správne odpovede na predchádzajúce dôležité otázky a budovať celistvý mozaikovitý obraz ponad celé zjavenie, ktoré Boh dal od knihy Genezis po Zjavenie.

Vzťah Božích zmlúv a Božieho zákona

Keď preskúmame všetky biblické zmluvy, vynoria sa ako zjavné, že jestvuje súvislosť medzi existenciou zmlúv a existenciou Božieho zákona. Zakaždým, keď živý a zvrchovaný Boh oznámi a uvedie do platnosti nejakú zmluvu, spolu s ňou sú oznámené aj nejaké požiadavky na človeka, či prikázania dané človeku, s cieľom, aby sa človek nimi riadil. Hneď tu v úvode je správna chvíľa definovať Boží zákon, aby sme potom mohli ďalej rozvíjať otázku vzťahu medzi zmluvami a zákonom, ktoré oboje prichádzajú od Boha k človeku:

Boží zákon, to je súbor prikázaní či požiadaviek, ktoré Boh oznamuje človeku ako záväzné a bezpodmienečne trvá na tom, aby ich človek dôsledne poslúchal a riadil sa nimi. *Boží zákon*, to je Božia odpoveď na otázky, ktoré sa rovnako týkajú každého jedného z nás: *Čo mám ako človek robiť na tejto planéte? Čo smiem a čo nesmiem? Čo je dobré v Božích očiach? Čo nie je dobré v Božích očiach? Čo je hriech? Čo bude spravodlivé a správne?*

My ľudia sme morálne bytosti, sme stvorení so svedomím a so schopnosťou rozlišovať dobro a zlo, a tak nemôžeme existovať nijak inak, než tak, že si kladieme tieto otázky a potrebujeme na ne mať odpovede. Ako sme sa už zmienili vyššie, odpoveďou na tieto otázky je práve Boží zákon.

V ďalšom *Boží zákon* bude pre nás výraz, ktorým chceme povedať a opísať, čo Boh chce od človeka. Vo všeobecnosti zákon v Biblii, ako Božie prikázanie, je zoznam prikázaní, ktoré môžu byť buď pozitívne (toto rob), alebo zakazujúce (toto nerob) a je to vyjadrenie Božej požiadavky na človeka. *Milovať Boha z celého svojho srdca* je typický Boží zákon alebo *miluj bližneho ako seba samého*, alebo *mužovia nech milujú svoje ženy*. To je jasný biblický príkaz. Alebo *muž nech neodchádza od ženy*. *Rodičia nech vychovávajú deti, deti majú poslúchať rodičov*, a ďalšie a ďalšie. To sú typické príkazy z Božieho zákona.

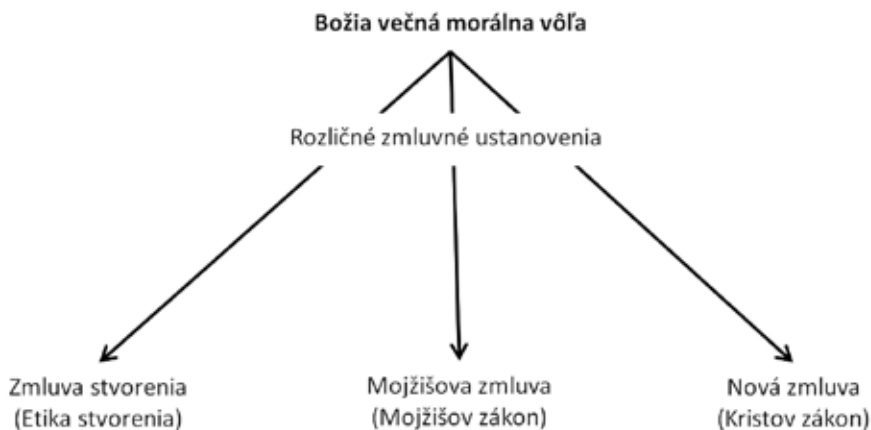
Teda to, čo v danom čase Boh od človeka chce, sa zvykne nazývať Boží zákon alebo niekedy aj Božia morálna vôľa. Keď sa po Božej morálnej vôli pýtame, vzniká séria otázok: Ako ale zistíme, čo je pre človeka Božia požiadavka, Boží zákon? Ako sa dozviem, čo je Božia morálna vôľa? Kde je Božia morálna vôľa? Z časti jej odraz môže existovať v našom svedomí a aj naozaj existuje, ale hlavne sa v plnej a čistej podobe nachádza v Božej myslí, lebo každá pravda, svätosť a dobro začína u Boha. A kde je tá Božia myseľ? V neprístupnom večnom Bohu, ktorý prebýva v neprístupnom svetle. A ako sa dostanem k Bohu? No, to sa len tak nedostaneš, to on musí o sebe niečo odkryť, povedať a vyjaviť. Boh sa naozaj zjavil ľuďom a je možné spoznať jeho aj jeho vôľu – pozoruhodné a dôležité je však to, že toto zjavenie Božej vôle vždy prichádzalo v kontexte nejakej zmluvy, ktorú Boh uviedol do platnosti.

Pýtame sa na Boží zákon a dostali sme sa do bodu, kedy si musíme uvedomiť dôležitosť zmlúv. Teraz sú pre nás

dôležité zmluvy a uvidíme ďalšie dôvody, prečo sú biblické zmluvy kľúčové.

Kľúčové je teda nasledovné tvrdenie: Boží zákon vždy k človeku prichádza v nejakom zmluvnom rámci (ako zmluva). Alebo inými slovami: Boh človeku, ako nositeľovi Božieho obrazu, vyjavuje svoju záväznú vôľu vždy v kontexte nejakej zmluvy.

Toto je miesto, kde jedna ilustrácia vyjadrí viac než tisíc slov (ilustrácia je spracovaná s istými úpravami podľa publikácie Lee Irons: *Three covenantal enshrinements of the moral will of God*). Pre naše účely v tejto ilustrácii stačí zachytiť tri zmluvy, ktoré nás v tomto článku zaujímajú najviac.

Než sa v ďalšom bližšie pozrieme na to, ako prakticky funguje to, že Boží zákon je vždy oznámený v kontexte nejakej zmluvy, zastavme sa ešte pri tom, že Boží zákon je vždy absolútny.

Absolútnosť Božieho zákona

Ďalšia dôležitá vec je tá, že Boží zákon má absolútnu povahu – keď raz k človeku príde, od toho momentu človeka zaväzuje k poslušnosti bez najmenšieho zaváhania. Viac než kedykoľvek predtým je toto potrebné zdôrazniť, lebo dnes

v spoločnosti v morálnych otázkach do veľkej miery prevláda relativizmus a subjektivismus (napr. ak ti to škripe v manželstve, prečo by si nezačal/a vzťah s nejakým iným človekom, každý má predsa nárok na nový začiatok – to sú typické myšlienkové postupy moderného človeka, ktorý viac o morálke neuvažuje v kategóriách absolútnych Božích požiadaviek, ale v kategóriách okolností, príležitostí a osobného uspokojenia).

Ešte smutnejšie je, že aj medzi veriacimi v Ježiša Krista sa viac, než

by sme čakali, objavuje konanie a myslenie, ktoré nezačína otázkou: „Čo od nás chce Boh? Ako naplníme jeho vôľu bez ohľadu na to, či to bude pre nás ľahké alebo ťažké, príjemné alebo nepríjemné?“, ale namiesto toho začína skôr otázkou: „Ako sa budem cítiť?“ a „Budem v danej situácii šťastný/á alebo nie?“ Napr. čo má urobiť slobodný veriaci v Ježiša Krista, v okolí ktorého niet vhodnej sestry, s ktorou by spojil svoj život v manželstve? Získa po niekoľkých rokoch výnimku zobrať si neobrátenú ženu alebo musí ďalej ostať sám bez ohľadu na to, či to bude ľahké alebo ťažké? Absolútnosť Božieho zákona znamená, že nie naše subjektívne pocity či dojmy, ale slovo jasne oznámené od Boha je normou pre život človeka. S konkrétnou zmluvou vždy prichádzajú konkrétne požiadavky a tie platia absolútne a každý účastník zmluvy je nimi viazaný.

Záverom tejto state podčiarknime dva hlavné body, ktoré sme chceli dať do popredia – Boží zákon je ako zmluvný, tak i absolútny (toto zhustené výstižné skonštatovanie som prvý krát objavil v spisoch amerického biblistu Garyho D. Longa). Božie požiadavky na človeka vždy prichádzajú oznámené ako súčasť nejakej zmluvy, ktorú Boh voči človeku ustanovuje. Tieto požiadavky sú zároveň absolútne – človek je viazaný poslúchať ich, kým len trvá zmluva, ktorá ich zaviedla či človeku uložila k poslúchaniu.

V ďalšom sa teraz pozrime bližšie na Mojžišov zákon. Tým si okrem iného pripravíme pôdu pre záverečné rozriešenie toho, pod akým zákonom sa nachádza veriaci v Krista v ére Novej zmluvy.

Mojžišov zákon

Najprv stručne a priamo: Mojžišov zákon je špeciálny zákon daný jednému konkrétnemu národu, totiž Izraelu. Z pohľadu našej schémy treba ďalej povedať, že Mojžišov zákon nadväzuje na predchádzajúce Božie konanie a pripravuje pôdu pre budúci Boží akt, ktorým bude príchod Božieho Syna na túto hriechom porušenú Zem. Pohanom nebol daný Mojžišov zákon, a predsa má úzke prepojenie s ich spasením. To, čo im bolo dané ako norma konania, by sme mohli nazvať ako etika stvorenia či všeobecný Boží zákon, ako ho môžeme vidieť cez opis hriechov proti tejto norme napr. v Rímskym 1:21-32 – ešte sa k tejto univerzálnej norme dostaneme. Totiž vo viacerých výpovediach v Novom zákone sa Pavol niekedy vyjadruje tak, že aj pohania musia práve tak ako Židia umrieť zákonu skrze Kristovo výkupné dielo. Pritom v týchto pasážach očividne myslí na Mojžišov zákon. Sme presvedčení, že riešenie tejto dilemy spočíva v rozoznaní toho, že Mojžišov zákon je akoby zákon s veľkým Z, a to, čo tento zákon vykonal s Izraelitmi (zjavil v plnosti Božiu svätosť a zavrel ich všetkých pod hriech), to sa reprezentatívne udialo akoby so všetkými národmi, lebo tak či onak by žiaden iný národ o nič lepšie neobstál – raz a navždy bolo demonštrované, že cez zákon to nijako nejde, a tak platí pre Žida i pre pohana, že „koniec zákona je Kristus na spravodlivosť každému veriacemu“ (Rímskym 10:4). Preto Pavol nemá problém v tomto zmysle hovoriť ako o Židoch, tak i o pohanoch, že cez Kristov kríž rovnako umreli zákonu a cez Kristovo vzkriesenie vstali do nového života.

Mojžišov zákon a naše spasenie z milosti skrze vieru

V Mojžišovom zákone, podľa rabín-keho počítania, je 613 prikázaní¹). Ich počet je ohromujúci, ich zoznam je dlhý.

Pán Ježiš, Boží Syn, prichádza z neba a berie na seba ľudskú prirodzenosť s tým, že žije úplne bezhriešny život. Ako jediný človek vo vesmíre nikdy nezehrešil. Narodil sa pod zákon (Galatským 4:4), vstúpil do Mojžišovej zmluvy a v Evanjeliách o ňom čítame ako o tom, ktorý poslušne žije Božiemu zákonu, a ktorý svojho Otca, pravého Boha, ctí aj ako Syn, ktorý ho miluje a je poslušný aj tej Božej vôli, ktorá prišla cez Mojžišov zákon.

Kristova smrť a naše oslobodenie spod Božieho zákona

Vidíme nášho Spasiteľa, ako sa dokonale poddal Mojžišovmu zákonu. Zároveň tu vo vesmíre došlo k obrovskej udalosti: Ježiš Kristus zomrie, je tri dni a tri noci v hrobe, vstane z mŕtvych, štyridsať dní sa ukazuje učeníkom a vybraným svedkom, potom vystúpi na nebo, sadne si na Otcov trón a o ďalších desať dní (čo je o päťdesiat dní po Veľkej noci), na židovský sviatok Letníc, vyleje Božieho Ducha a vznikne Cirkev – Boží ľud novej podoby, ktorý Písmo nazýva ľud Novej zmluvy alebo Cirkev, ktorá pozostáva aj zo Židov a aj z pohanov.

V súčasnej dobe Cirkev pozostáva hlavne z uverivších pohanov, teda hlavne z nežidov. Okrem iného v tejto situácii po Letniciach treba vyriešiť aj otázku: Keď je tu Cirkev a sme tu aj my, ktorí do nej patríme a nie sme Židia, nežili sme vôbec pod Mojžišom, nie sme priamo spojení s Mojžišovým zákonom,

aký má byť náš vzťah a postoj k Mojžišovmu zákonu? Majú sa ním veriaci v Krista v tejto novej ére riadiť alebo nie? A ak áno, potom v úplnosti alebo iba čiastočne? Toto sú typické z tých otázok, ktoré by bez Božieho zjavenia boli len ťažko uspokojivo vyriešené. Ale práve na to si Kristus vybral svojich apoštolov, aby odovzdali pravdivé zjavenie k všetkému, čo bude nevyhnutné pre život Cirkvi.

Pozrime sa napr. na verš Rímskym 7:4 „*Nasledovne, moji bratia, aj vy ste usmrtení zákonu skrze telo Kristovo, aby ste boli vlastníctvom inému, tomu, ktorý to vstal z mŕtvych, aby sme niesli ovocie Bohu.*“ Veršom 7:4 apoštol Pavol roztvoril tému: *Veriaci v Krista a Boží zákon* či presnejšie *veriaci v Krista a ustanovenia Mojžišovho zákona* a má jasnú správu, že tomu, kto verí v Pána Ježiša, cez obrátenie, keď sa vierou spojil s Ježišom Kristom, patrí požehnanie a úžitok z kríža vrátane toho, že bol usmrtený zákonu skrze telo Kristovo a ako výsledkom teraz patrí Pánovi Ježišovi Kristovi a prináša ovocie Bohu. Teda to, že Boh chcel od začiatku histórie od človeka (to), aby svojím konaním oslávil Boha a takto priniesol ovocie na Božiu slávu, sa konečne stáva realitou tak, ako nikdy predtým.

Mojžišov zákon je tu opísaný tak, že kým je človek pod ním, kým ho tento zákon ovláda, riadi jeho život, monitoruje ho a hodnotí, človek nemá šancu obstáť, lebo je telo, je hriešnik, nedokáže priniesť Bohu ovocie a je stále pod Božím súdom. Cesta von/preč z tohto postavenia je uveriť v Ježiša Krista, učiniť pokánie, uznať svoju hriešnosť, a tým nastane obrátenie a prerod, ktorý volá-

me znovuzrodenie. O každom človeku, ktorý obrátením prejde a je znovuzrodený, Rímskym 7:4 hovorí, že je *usmrtený zákonom*. Ako? Skrže to, že Pán Ježiš zobral na seba všetky ustanovenia zákona. Jednak ich všetky dokonale poslúchal, dodržal a tým naplnil, a jednak zobral na seba zlorečenstvo (alebo kliatbu) zákona, aby tým vyslobodil každého veriaceho v neho spod kliatby zákona.

Pokúsime sa toto tvrdenie povedať jednoduchšie. Boží zákon vo svojej nosnej požiadavke hovorí: „Milovať budeš Boha z celého srdca a milovať budeš blížneho ako seba samého“. Ďalej hovorí: Nikdy neklam, nikdy nekradni, nikdy nebud' nepoctivý, nikdy nebud' lenivý, nezavid', nerob žiadne takéto veci, atď. Keď som toto všetko, alebo hoci len jedno z tohto prikázania v živote porušil, znamená to, že zákon ma odsudzuje ako priestupníka – som vinný a som pod Božím hnedom. Cesta von z tohto pre mňa nedobrého postavenia je tá, že niekto musí celý zákon naplniť a potom sa to preniesie/započíta v môj prospech. Ten, ktorý zákon naplnil, je Ježiš Kristus, a ak v neho verím, zástupne sa to vzťahuje aj na mňa, urobil to aj v môj prospech. Pozrime sa ale na ďalšie verše.

Túto istú pravdu zachytávajú aj ďalšie verše, napr. v Galatským 2:19 čítame „*Lebo ja som skrže zákon zomrel zákonu, aby som žil Bohu.*“ To je na prvý pohľad úplný paradox. Čo je to za zložitá myšlienka?

Máme ďalšie výpovede, ktoré vyložene hovoria o tom, že zákon prikázaní ako funkčný celok bol zrušený krížom Ježiša Krista, že je zrušený jeho dokončeným dielom: „...*zrušiac vo svojom tele nepriateľstvo, zákon prikázaní, záležajúci*

v rôznych nariadeniach, aby tých dvoje, Židov a pohanov, stvoril v sebe v jedného nového človeka činiac pokoj“ (Efezským 2:15). Je zjavné, že sa tu hovorí o prikázaniach, nariadeniach Mojžišovho zákona. Nie že by Mojžišov zákon bol zlý, ale pre hriech, ktorý tu vládne, vytváral nepriateľstvo medzi Židmi a pohanmi. Keď za čias Pána Ježiša stál tzv. Heródesov chrám, (tak) každého pohana (nežida), ktorý šiel do chrámu a chcel sa zúčastniť bohoslužieb, tam čakala tabuľka s oznamom: „Za túto hranicu, za tento múr môže ísť už len Žid. Ktoréhokoľvek pohana nájdeme vo vnútornom dvore, ten bude môcť len sám seba viniť za svoju smrť.“ Ved' si len spomeňme, aký hnev vyvolal u Židov chýr, že Pavol údajne so sebou voviedol do chrámu pohana Trofima, ako o tom čítame v Skutkoch 21:29.

Svet v 1. st. po Kr. bol v úplnom oddelení židovského národa od pohanov, a preto je o zákone doslova uvedený, že spôsobil nepriateľstvo medzi Židmi a nežidmi. Nie že by zákon bol sám o sebe zlý, ale v ľudských srdciach sa nachádza hriech a ten sa prejavuje vo všetkých možných podobách. Zároveň Boh úmyselne sformoval izraelský národ tak, aby bol zvláštny a iný.

V druhom článku našej série o zmluvách sme už videli, že Nová zmluva priniesla novú éru a nahradila Mojžišovu zmluvu, ktorá sa príchodom Novej stala starou.

To je prvá vec, ktorú o veriacom v Ježiša Krista povieme: Nie je viac pod Mojžišovou zmluvou, lebo je pod Novou zmluvou, ktorá Mojžišovu zmluvu nahradila. Toto má nutne v sebe ďalšiu dôležitú časť: Ak je to ale tak,

potom veriaci v Ježiša Krista nie je viac priamo zmluvne viazaný Mojžišovým zákonom. (Uvidíme v ďalšom, že k tomu ešte musíme pridať inú rovinu, totižto neznamená to to, že teraz už Mojžišov zákon nám nemá čo povedať.) Stále musíme povedať a pamätať si, že veriaci v Ježiša Krista, keďže nie je pod Mojžišovou, ale je pod Novou zmluvou, (tak tým) nie je ani priamo zmluvne pod Mojžišovým zákonom! A Mojžišov zákon, to je všetkých tých 613 prikázaní – sú to všetky ustanovenia tohto zákona! Ak ale konštatujeme takúto zásadnú vec, hneď sa z toho vynorí nová dôležitá otázka, ktorú treba riešiť.

Ak veriaci v Ježiša Krista nie je pod Mojžišovým zákonom, nemá potom žiadnu morálnu normu života? Teda, keď sa povie, že už nie som pod Mojžišovou zmluvou, som oslobodený od toho, aby som žil Bohu a poslúchal ho, miloval ho, kráčal s ním, patril mu a prinášal ovocie? Keď nie som dokonca ani pod Mojžišovými prikázaniami, tak čo teraz so mnou? Ako budem žiť dnes a každý deň zvyšku môjho života? Na túto otázku potrebujeme teraz hľadať odpoveď. Chceme vedieť, čo o tomto učí Písmo, a čo v tomto zmysle musíme uchopiť a rozpracovať. Určite intuitívne vnímame, že slobodu robiť zlé veci sme cez Krista nedostali. Zároveň ale chceme mať pod nohami pevnú biblickú pôdu a aj sa maximálne vo zvyšku článku vynasnažíme, aby sme ju získali.

Aby sa to ale podarilo, musíme si teraz spomenúť na ilustráciu z úvodu tohto článku, kde sme predložili schému vzťahu Božieho zákona a jeho preporenie na Božie zmluvy. Teraz nás bude zaujímať Zmluva stvorenia a potom sa

dostaneme k tomu, aká morálna norma viaže veriaceho v Krista (už vieme, že to nie je Mojžišov zákon v priamej zmluvnej podobe, ale potrebujeme určiť, čo to potom je).

Zmluva stvorenia

Zmluva stvorenia priniesla so sebou to, čo nazveme etikou stvorenia alebo všeobecný Boží zákon. Od začiatku teda bol nejaký Boží zákon adresovaný Adamovi, ktorý nikdy nebol v pozícii, že si môže robiť, čo si len zmyslí. Kniha Genezis uvádza viacero prikázaní či už explicitných (napr. rozmnožiť sa a naplniť zem), alebo implicitných (Adam má obrábať záhradu a starať sa o ňu, takže práca je zjavne od počiatku Božou vôľou pre človeka) a zároveň v nej je daný jeden veľmi konkrétny negatívny zákaz. Bolo to niečo, čo Adam striktne nesmel vykonať: „*A Hospodin Boh prikázal človekovi a riekol: Z ktoréhokol'vek stromu rajskeho budeš slobodne jest', ale zo stromu vedenia dobrého a zlého nebudeš jest', lebo toho dňa, ktorého by si jedol z neho, istotne zomrieš.*“ (Genezis 1:16-17). Adam nesmel jest' zo stromu vedenia dobrého a zlého. A čo my dnes? Môžeme jest' zo stromu poznania dobrého a zlého?

Keď nič iné, tak najneskôr potopa, zdá sa, rajskej záhrady úplne vyhladila a už nie je viac po nej žiadna stopa a ani po strome, z ktorého nemohol jest' Adam s Evou. Teraz sa už neje zo stromu poznania, lebo sa to jednoducho nijako nedá – viac sa na tejto Zemi nenachádza; ale pre Adama to bolo aktuálne reálne prikázanie preto, lebo bolo súčasťou jeho zmluvy s Bohom, do ktorej vstúpil. Dnes môžeme konštatovať len toľko, že

v zmluve stvorenia sme, ale už ako prekliate bytosti, lebo sme padli v Adamovi. Nikto z nás už nedostane novú šancu, nový Eden a nový strom poznania. Nie, všetci sme sa už narodili pod smrťou a pod porušením. V zmluve stvorenia boli niektoré prikázania naviazané na jedinečnú Adamovu situáciu a niektoré boli zase zjavne všeobecné pre celé ľudstvo, ktorého je Adam prapredkom. Pýtame sa: Aké pozitívne prikázanie dostal Adam? Bolo to: *Plodte sa a množte sa a zaplňte zem. Vládnite! Mal dávať pozor a obrábať záhradu, mal sa o ňu starať.* Bol aj v nejakom medziludskom vzťahu? Áno, dostal partnerku, manželku Evu. Keď pozorne čítame záznam o stvorení, tak poskladáme to, čo môžeme nazvať *prvotné zjavenie o etike stvorenia*: Muž má mať jednu ženu, s ňou má mať deti a potom majú zaľudniť zem. Má pracovať. Má sa nejakým spôsobom stretávať s Bohom, ktorý po večeroch k nemu prichádza.

Všimnime si, že Božia vôľa prichádza k Adamovi takým spôsobom, ktorý zohľadňuje, že na svete ešte nie je hriech. Mohol Adam vrieskať na svoju manželku? Bolo by to správne v jeho prípade? Určite bez zaváhania vieme povedať, že nie! Rozmýšľajme: Adam bol stvorený na Boží obraz a ešte nebolo hriechu, preto môžeme rozumne predpokladať, že do jeho vedomia, do srdca, bolo zapísané, že ženu (manželku) má milovať, lebo ona je z neho, ona je ako on a má sa s ňou dobre zaobchádzať. Určite nemal na Evu vrieskať, a predsa by bolo čudné, ak by v rajskej záhrade odznelo také prikázanie, aké dobre poznáme z Kolosenským 3:19 *„Vy, mužovia, milujte svoje ženy a nerozhorčujte*

sa na ne.“ To milovať do rajskej záhrady pasuje, ale to nerozhorčovať sa, sa tam jednoducho nedá zaradiť.

Tým, že ešte stále nie je na scéne hriech, netreba správanie človeka riešiť cez zákazy hriechneho konania. Preto nenájdeme v Genezis 1 až 3 prikázania typu *nezabiješ*. Nie je potrebné ľuďom priamo prikazovať: *nezabíjaj*, lebo sa vychádza z toho, že ľudia sú naprogramovaní robiť si dobre, a to až do chvíle, kým nepríde hriech. Je tam jeden priamy zákaz a ten úplne stačí na preskúšanie človeka – vtedy toho viac nebolo treba. Neskôr je to už inak a prikázanií bude treba viac a presných.

Boží zákon a život na novej Zemi

Aby sme ďalej pochopili, ako prikázania vystupujú v jednotlivých zmluvách, a ako zároveň reflektujú fázy existencie človeka v previazaní na Boží plán, predstavme si časový tunel a týmto tunelom sa premiestnime do sveta, ktorý bude existovať na novej Zemi. Z biblického opisu si tento svet nepredstavujeme tak, že každú chvíľu budeme dostávať ako keby školenie, kde bude hovorené: nezabi brata alebo sestru. Prečo? Odpoveď si požičiame od amerického kazateľa [Dona Carsona](#). On uvádza dva hlavné dôvody, prečo toto neočakávame:

Po prvé. Bolo by ťažké zabiť vzkriesené telo, a preto túto vec na novej Zemi netreba riešiť.

Po druhé. Tam už niet hriechu, a preto sa počíta s tým, že sa ľudia nezobúdzajú s predstavou, (že) koho dnes zabijem, (alebo) neriešia pokušenie, či vytunelujem alebo nevytunelujem nejaký podnik alebo firmu.

Ako je to možné? Je to možné vďaka tomu, že transformácia sveta i ľudí je završená až do takeého bodu, že hriech jednoducho už nie je viac otázkou dňa. Nie že nikto nerobí zlo, ale nikoho ani nenapadne robiť zlo, lebo robiť zlo ľuďom ani nepríde na myseľ. Z každého človeka stále prúdi len dobro a už teda nepočítame s tým, že budeme potrebovať taký režim, že ľuďom budeme každú chvíľu pripomínať: *nezabiješ, neukradneš, nezosmiľníš*, atď.

Nikdy nebolo a ani nikdy nebude Božou vôľou, aby som zavraždil druhého človeka – toto platí od stvorenia až po nekonečnú večnosť. Ale podmienky na svete, stav človeka, platná zmluva (platné zmluvné ustanovenia) a aktuálna fáza Božieho programu vykúpenia majú dopad na to, akým spôsobom je táto Božia vôľa vyjadrená. Ak by sme ale nejaké prikázania chceli označiť ako nadčasové a také, ktoré prestupujú viaceré zmluvy (nachádzajú sa vo viacerých zmluvách), potom je jasné, ktoré to budú. Budú to tie, ktoré sú v Písmach označené ako najväčšie či kráľovské. Vieme teda ľahko určiť, ktoré to sú.

Matúš 22:36-40 *Učiteľu, ktoré prikázanie je veľké v zákone? A Ježiš mu riekol: Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou myslou! To je to veľké a prvé prikázanie. A druhé, tomu podobné je: Milovať budeš svojho blížneho ako samého seba! Na týchto dvoch prikázaniach visí celý zákon i proroci.*

Jakub 2:8 *Pravda, ak plníte kráľovský zákon podľa Písma: Milovať budeš svojho blížneho ako samého seba, dobre robíte;*

Rovnako i apoštol Pavol má cenné výpovede, ktoré idú po podobnej línii:

Galatským 5:14 *Lebo celý zákon je naplnený v jednom slove, v tom: Milovať budeš svojho blížneho ako samého seba!*

Tieto dve prikázania lásky k Bohu a lásky k človeku môžeme vidieť ako nadčasové a schopné plnej existencie v každej zmluve. Ostatné zmluvné prikázania z tohto pohľadu môžeme vidieť ako zmluvné rozpracovanie týchto dvoch najväčších prikázaní – je to akoby zmluvy zakaždým rozmenili tieto veľké prikázania na podrobné príkazy do aktuálnej fázy Božieho konania s človekom.

Zmluva s Mojžišom

Nežijeme ešte v takom svete, aký bol ten prvý a ani v takom, aký bude na novej Zemi. Svet, v ktorom teraz žijeme, je svet, v ktorom je hriech, a tak, ako sa rozmnožil hriech, tak Boží zákon musí mať tú podobu, ktorá odpovedá situácii, v ktorej sa ľudia nachádzajú a žijú. Skôr ako prišiel Pán Ježiš, bol tu dokonca zvláštny zákon, ten Mojžišov, spolu s Mojžišovou zmluvou.

Keď je v platnosti Mojžišova zmluva a platí jej zákon (Mojžišov zákon), vtedy tento zákon veľmi podrobne inštruuje o tom, čo sa smie a čo sa nesmie. Preto je tento zákon v Písme pomenovaný ako tútor (Galatským 3:24). Mojžišov zákon bol tútor, pestún Izraela, pretože život pre človeka, ktorý sa nachádzal alebo sa nachádza pod týmto zákonom, bol viac menej taký, že keď sa ráno zobudil, rýchlo si musel zrekapitulovať, čo môže zjesť, čo nemôže zjesť, kde môže dnes ísť, kde nemôže ísť, s kým sa môže stretnúť a s kým sa nemôže stretnúť, a pod. Stále mal, na každý deň, zoznam prikázaní, ktoré musel zachovať, dodržať.

Predstavme si dvoch Izraelčanov. Jeden mal abrahámovskú vieru a druhý nie. Ten, ktorý abrahámovskú vieru nemal a bol v tele (t.j. telesný, predaný pod hriech), nachádzal sa v kruhu prikázaní Mojžišovho zákona. Avšak dokonca ani ten, ktorý mal abrahámovskú vieru, si nemohol povedať, že tých 613 ustanovení sa na neho nevzťahuje, že sa ho netýkajú. Aj on bol stále pod tútorom. Mojžišov zákon mu veľmi podrobne organizoval každý deň a spoločenský život a aj to, že neskôr trikrát do roka cestoval do Jeruzalema. Celý život a každý deň boli zákonom vymedzené. Bol ustanovený celý hospodársky cyklus, zber úrody, odnesenie prvotiny, atď. Bolo to obrovské množstvo ustanovení na celý rok a na každý deň.

Zmluvy, zmluvné obdobia, zmluvné ustanovenia (rámce) sú dôležité preto, lebo Božia vôľa nikdy neprichádza k človeku inak, iným spôsobom, inou cestou, ale vždy len cez zmluvu. Teda zmluva je nástroj, ktorým Boh oznamuje svoje požiadavky na človeka. Preto v Mojžišovom zákone už nie je riešená otázka, či môžeme jesť zo stromu poznania dobrého a zlého. Už sme po potope a strom poznania už na Zemi nie je, a preto túto otázku už vôbec netreba riešiť. Treba riešiť iné veci, ako napríklad: Čo s blížnym, keď mu napr. požičiam vola a ten vôl u neho zahynie? Mojžišov zákon to rieši, rieši takéto situácie. Musí ho nahradiť! Ak by však vyšlo najavo, že vôl bol napr. chorý a preto by zahynul, bola by to už iná situácia. Čo s tým, keď niekto vykopal jamu a nezakryl ju? Veľa vecí tam je, ktoré hovoria o živote a vzťahoch v spoločnosti, v ktorej sa nachádza hriech, a v ktorej pôsobí ľudské

zlo. Čo s tým, keď niekto niekomu ublíži, napr. zlomí mu ruku, alebo mu ublíži inak? Mojžišova zmluva bola daná Izraelu a cez ňu sa špeciálnym spôsobom zjavila Božia vôľa. Súbor týchto zmluvných prikázaní voláme Mojžišov zákon.

Po Mojžišovej zmluve prichádza iná zmluva – zmluva, o ktorej teraz chceme hovoriť. To je zmluva, pod ktorou je každý jeden veriaci v Ježiša Krista. Je to *Nová zmluva* a potrebujeme si položiť otázku: Kto alebo čo bude normovať život človeka nachádzajúceho sa pod *Novou zmluvou*? Čo ho bude riadiť? Čo ho bude spravovať? Podľa čoho má konať?

Život pod Novou zmluvou a Boží zákon

Túto časť otvoríme základným konštatovaním: Prišiel Pán Ježiš Kristus a s ním prišla aj Nová zmluva. Zmenila sa zmluva, a preto nie sme už viac pod Mojžišovou zmluvou. Zmenilo sa kňazstvo a zmenil sa aj zákon, ako o tom učí Židom 7:12, kde čítame: „*Lebo keď sa zamieňa kňazstvo, nevyhnutne sa deje i zámena zákona.*“

Otázka znie: Keď nie sme pod Mojžišovou zmluvou a nie sme pod Mojžišovým zákonom, čo teraz riadi a spravuje náš život? Skúsime na túto otázku odpovedať najprv negatívne – čo to neznamená – a potom pozitívne – čo to znamená.

Po prvé. Život pod novou zmluvou neznamená *antinomianizmus*. Toto zložené slovo znamená: *proti zákonu* alebo *bezzákonnosť* (*anti* v gréčtine znamená *proti* alebo *namiesto*; *nómos* je po grécky *zákon*). Išlo by o *bezzákonnosť*. V Písme čítame, že život posvätenia a duchovného rastu má normu, ktorá je

pre veriacich v Krista oznámená v podmienkach či v rámci Novej zmluvy (viac o podrobnostiach tejto normy o chvíľu). Teda veriaci v Ježiša Krista má zákon, má jasnú normu života a v žiadnom prípade nie je na tomto svete ako *antinomianista* (bezzákonník). Podstatné pritom je to, že príchod Novej zmluvy neznamená zánik akejkoľvek normy správania sa – nastáva transformácia, to áno, ale rozhodne nie zánik. Dôležitá otázka je, ako presne funguje normatívnosť Božieho zákona u veriacich v Ježiša Krista teraz po jeho vystúpení na nebo? Písmo priamo hovorí o zákone a o prikázaniach, ktoré sa veriaceho v Krista týkajú a má sa nimi riadiť. Zároveň existujú prikázania dávnej éry, ktoré sa už veriaceho v Ježiša Krista priamo netýkajú v tom zmysle, že ich má presne vykonať, hoci sa ho stále môžu týkať v tom zmysle, že poukazovali na nejaké konečné naplnenie, ktoré raz má prísť. Uvedme asi k tomu príklad.: *„Obriezka nie je ničím, ani neobriezka nie je ničím, ale zachovávanie prikázaní Božích.“* (1. Korintským 7:19). Pavol píše: *Obriezka nie je ničím.* Komu píše? Veriacim, svätým v Korinte. Mnohí z nich sú pôvodom pohania, niektorí sú Židia. Zjavne teda obriezka už nie je záväzná pre veriaceho v Krista, ale nepovedal by to nikdy, kým by korintskí veriaci a my s nimi existovali pod Mojžišovou zmluvou. Nikdy by sa to tak nemohlo povedať, lebo Mojžišova zmluva obriezku jasne stanovovala (Leviticus 12:3) a nadväzovala v tomto na Abrahámovu zmluvu, ktorá zaviedla obriezku ešte oveľa skôr (Genezis 17:10-14). Otázka potom je: Ktoré prikázania má Pavol na mysli, keď očividne do nich nepatrí

obriezka? Nech už ide o ktorékoľvek, obriezka z nich musí byť vyňatá. Rovnako je tu vhodné miesto, aby sme si niečo povšimli – niektoré prikázania mali totiž skôr obradný či obrazný (odbornejšie sa povie typologický) charakter a niektoré zase mali charakter silne morálny. Dá sa povedať, že čím bolo dané prikázanie svojím charakterom bližšie k dvom najväčším prikázaniam, tým bolo (aj) „odolnejšie“ na zmenu zmlúv. Tie viac obradné a typologické prikázania sú zase najviac náchylné na zmenu a často ich určiť pomôže nasledovná otázka: Dá sa v Písmach Nového zákona nájsť nejaký odkaz na to, ako sa predmetné prikázanie naplnilo cez nejakú duchovnú skutočnosť? Napr. v prípade obriezky odpoveď nájdeme v Kolosenským 2:11 *„v ktorom ste aj obrezaní obriezku, nie učenou rukou, vo zvlčení tela hriechov ľudského tela, v obriezke Kristovej.“* Veriaci v Ježiša Krista sa nemusí, ale ani nepotrebuje, obrezať na tele – pri obrátení totiž Boh sám obrezal jeho srdce, a tak každý veriaci v Krista má lepšiu a väčšiu obriezku než tú, ktorú dostali Židia cez Abraháma.

Iná dôležitá súvislosť pre pochopenie vzťahu veriaceho v Ježiša Krista a Božieho zákona je v 1. Korintským 9:20-21 *„A stal som sa Židom ako Žid, aby som získal Židov; tým, ktorí sú pod zákonom, ako čo by som bol pod zákonom (hoci sám nie som pod zákonom), aby som získal tých, ktorí sú pod zákonom; tým, ktorí sú bez zákona, ako čo by som bol bez zákona (hoci nie som bez zákona Bohu, ale v zákone Kristu), aby som získal tých, ktorí sú bez zákona.“* V týchto veršoch je najprv uvedený jeden dôležitý prvok Pavlovej evanjelizačnej stratégie

a následne píše, ako je to s veriacim a Božím zákonom. Keď bol Pavol medzi Židmi, žil židovsky. Kedykoľvek stretli ľudia Pavla medzi Židmi, žil na nerozoznanie od židovstva, pretože to bola stratégia a spôsob, ako sa on mohol ako Žid v tomto prostredí vôbec pohybovať a získať Židov (tých, ktorí sú pod Mojžišovým zákonom) pre Ježiša Krista. V zátvorke ale píše (prízvukuje): *hoci sám nie som pod zákonom*. Pavol s Kristom zomrel zákonu práve tak, ako každý jeden veriaci v Krista. Keďže ale všetko robil pre evanjelium, neváhal žiť dôsledne podľa Mojžišovho zákona, kedykoľvek sa nachádzal medzi Židmi.

K tým, ktorí sú bez zákona a to sú pohania (nežidia), sa správa ako čo by bol bez zákona. Pohania nikdy nevstúpili pod Mojžišovu zmluvu. Mojžišova zmluva sa na pohanov nikdy nevzťahovala (toto rovnako vidíme i v Rímskym 2:12 a 14). Pavol teda píše: Pre pohanov, ktorí sú bez zákona, som aj ja akoby bez zákona. Opäť tým má na mysli: bez Mojžišovho zákona, ale dodáva, a tým

prízvukuje: *hoci nie som bez zákona Bohu, ale v zákone Kristu*. Prekladateľ Prof. Roháček v týchto veršoch Pavlove zdôraznenia dáva do zátvoriek, lebo tu máme komplexnú myšlienku, ktorá vyžaduje oba páry zátvoriek – tieto vhodne pomáhajú pochopiť štruktúru tohto Pavlovho výroku, aby sme sa v ňom nestratili.

Teda Pavol hovorí: vo vzťahu s Bohom nie som bez zákona, teda nie som antinomianista, lebo som „v zákone Kristu“. To je taká zvláštna gramatická konštrukcia, ktorá jednoducho znamená, že som ako keby cez Krista uzákonený Bohu alebo Kristus je ten, cez ktorého Boží zákon ku mne prichádza. Kristus je sprostredkovateľ Božieho zákona. Spojený s Kristom som pod Božím zákonom a tým som nejako normovaný – môj život teda má normu, ale tá sa už nedá komunikovať len ako nejaký zoznam prikázaní, lebo kedykoľvek je reč o norme života veriaceho v Krista, musí byť nejaký spomentý Spasiteľ, jeho dielo a jeho autorita. Na označenie toho, v akom vzťahu je k Božiemu zákonu veriaci v Krista, Písmo používa niekoľko výrazov a opisov. Videli sme jeden dôležitý: v *zákone Kristu* a ešte sa pozrieme aj na iný, totiž: „Kristov zákon“. Tento výraz nachádzame v stati Galatským 6:1-2, „*Jedni druhých bremená neste a tak naplňte zákon Kristov.*“ *Kristov zákon* – to je priama biblická terminológia. Takže vidíme, že potom môžeme volať normu pre veriacich v Krista, normu Novej zmluvy, *Kristov zákon*. Rovnako by perfektný zmysel dávalo i spojenie *Zákon novej zmluvy*.

Kedykoľvek teda chceme rozlíšiť, že Židia boli pod Mojžišom a mali Mojžišov

zákon, ale my už viac ako veriaci v Krista nie sme priamo pod týmto zákonom, vtedy sa nám zídu tieto vyššie predstavené výrazy.

V žiadnom prípade teda veriaci v ére Novej zmluvy nie je bez zákona, je tu celý čas norma, ktorá platí pre každého veriaceho v Krista bez rozdielu. V ďalšom budeme túto normu v zhode s Písmom označovať ako *Kristov zákon*. Toto celé nás ale nevyhnutne vedie k nadväzujúcej otázke: *Čo presne je Kristov zákon? Čo presne má veriaci v Krista robiť a čo presne nemá robiť?*

Kristov zákon

Ak to vyjadríme osobne – už viac nie som (ako bývalý pohan) bez zákona. Som uzákonený cez Krista Bohu, alebo inak: Som pod Kristovým zákonom, lebo je to Kristov zákon, ktorý teraz už normuje môj život. Rastiem, mením sa, posväcujem sa, prijal som Svätého Ducha a predsa je tu meradlo, predsa je tu norma, ktorá je pre mňa, veriaceho v Krista, daná. Nie to, čo si ja zmyslím a predstavím, nie to, čo by sa mi páčilo a vyhovovalo, ale niečo, čo je dané Bohom – a to normuje môj život.

Je tu teda naozaj niečo, čo meria mňa, čo meria môj život veriaceho v Ježiša Krista. Čo to presne je? Táto otázka za éry Mojžiša bola pomerne priama a povedalo by sa: Otvor si Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, nauč sa všetky tie prikázania, spoj ich ešte aj s etikou Zmluvy stvorenia a máš to – vieš čo a ako žiť. Pre nás veriacich éry Novej zmluvy je tá otázka troška komplexnejšia.

Čo je na zozname *Zákona Krista*? Myslím, že zoznam sa dá zostaviť takto

(do veľkej miery v tomto zozname vychádzam z publikácie *The Law of Christ: A Theological Proposal* amerického autora A. Blake Whitea):

1. Zákon Novej zmluvy je *zákon lásky*. Čo formuje život veriaceho? Už vieme, ktoré prikázania sú najväčšie: Milovať Boha a blížneho. *A ako milovať Boha? Celým srdcom! Ako milovať blížneho? Ako seba samého!* Tento zákon je Boží najvyšší a nadčasový zákon a nad to ho ešte Nová zmluva zosilní ako nikdy predtým, a zároveň prepojí s Kristovou obeťou, ktorá navždy zostane najvyšším činom lásky. *Manželia, ako milovať manželky? „...ako ...Kristus miloval cirkev a vydal sám seba za ňu,“* píše Pavol v Efezským 5:25. Takmer všetko sa od príchodu Krista odvíja od lásky. Skoro v každej epištole vystupuje láska; je v nich reč o láske. Centrom v tomto zákone, v zákone Novej zmluvy, v Zákone Krista, je láska. Nie že by láska predtým nebola prikázaná, nie žeby predchádzajúca norma a norma terajšia nemali nič spoločné, ale v Novej

zmluve má láska centrálné postavenie, je dominantná spôsobom, ako to nikdy predtým nebolo.

2. Zákonom Novej zmluvy je ďalej *príklad Pána Ježiša Krista*. Príkladom je všetko, čo Pán Ježiš žil, konal a hovoril. Zanechal príklad v tom, ako ľuďom hovoril Božie slovo, ako sa modlil, ako prijal k sebe deti, ako odmietol všetky možné prekrútenia Božieho zákona, Božieho plánu a Božieho spasenia. Dal príklad v tom, že slúžil, lebo prišiel ako služobník slúžiť všetkým a položiť svoj život. To všetko je normou pre náš život, čiže v strede tohto zákona máme Krista, ako čistý ideál ľudského konania. A tak sa stále potrebujeme pýtať: Čo žil? Ako žil? Aký nám nechal príklad? V 1. Korintským 11:1 Pavol píše: *Buďte mojimi nasledovníkmi, ako som i ja Kristov*. Zjavne tu máme normatívny vzor Pána Ježiša, ktorý my, veriaci v neho, máme nasledovať. To ale nie je všetko.

3. Zákonom Novej zmluvy je aj učenie Pána Ježiša Krista. Ktorejkoľvek témy sa jeho učenie týka, čokoľvek Boží Syn oznámil a vyučoval, je pre nás normou, ktorú potrebujeme nasledovať a dodržať. Bolo by chybou prijať príklad Pána Ježiša, ale už nie jeho učenie. Ved' nie všetko, čo vyučoval, sa aj udialo v jeho pozemskom živote. Napr. nemožno nechať príklad, ako žiť v manželstve, lebo doňho nikdy nevstúpil. Prišiel totiž, aby cez svoju smrť nakoniec umožnil nekonečne väčšie manželstvo, než to pozemské jedného muža a jednej ženy. Preto od neho nemáme ani priamy príklad ako vychovať deti. O manželstve a rozvode máme však od neho veľa pokynov a inštrukcií, ktoré vyučoval, keď napr. za ním prišli farizeji. Učenie Pána

Ježiša je teda práve tak normatívne, ako jeho samotný život.

4. Do zákona Novej zmluvy patrí aj učenie Kristových apoštolov a príklad ich života. Keď Pavol v 1. Korintským 7 rieši situáciu ženy, ktorá odišla od muža (rieši otázku: Čo po rozvode? Môžem sa znovu zosobášiť alebo nie?), tak uvedie: *Nech sa zmieri s mužom alebo nech ostane nevydatá*. Tiež k inej situácii hovorí: *„Ale ak neveriaci ide ta, nech ide.“* (1. Korintským 7:15). Toto vyzerá tak, ako keby Pavol doplnil a rozšíril učenie Pána Ježiša pre niektoré špecifické situácie, ktoré sa zrodili uprostred zvestovania evanjelia v pohanskom svete. Učenie Kristových apoštolov je však vždy v harmónii s tým, čo učil sám Pán Ježiš. Je to potrebné preto, lebo prišli nové situácie – cirkev je zmiešaná z pohanov a Židov; jestvujú manželstvá veriacich s neveriacimi a iné takéto nové situácie, ktoré treba riešiť a vyučovať o nich. Čiže do zákona Novej zmluvy je zahrnuté aj učenie Kristových apoštolov a ich príklad.

5. Zákon Novej zmluvy je etika stvorenia, ktorá dostáva v Kristovom vykupiteľskom diele nový základ a motiváciu. Príchod Novej zmluvy neubral z Božích pôvodných stvoriteľských požiadaviek, ako bola práca, manželstvo, rodina, výchova detí, starostlivosť o prírodu, atď. Ale ani tieto nezostali len tak nedotknuté, napr. Pavol dáva našej práci novú motiváciu, keď v Efezským 4:28 píše: *„Kto kradne, nech už viac nekradne, ale radšej nech pracuje robiac dobré vlastnými rukami, aby mal čo udielať núdznemu.“* Žijeme vo svete pod kliatbou a v tomto svete môže na niekoho padnúť núdza a nie vždy jeho vlastnou vinou (spomeňme si na hlad, ktorý

predpovedal prorok Agabus v Skutkoch 11:28). Preto musím pracovať a podľa možnosti byť aj schopný z toho, čo som zarobil, pomôcť v prvom rade súrodencovi v Kristovi a v druhom rade aj blížnemu (toto poradie odráža Galatským 6:10). Čiže veriaci v Ježiša Krista nie je teraz odtrhnutý od toho, čo Boh určil pre ľudstvo ako celok a to je najmä práca a rodina ako bunka spoločnosti (tým ale nemyslíme, že každý jeden veriaci musí vstúpiť do manželstva).

6. Zákomom Novej zmluvy je ďalej celý kánon (zbierka 66 kníh, ktoré vytvárajú Bibliu), keď ho vykladáme vo svetle Kristovho príchodu. Je to nezvratná skutočnosť, že od okamihu vtelenia Božieho Syna sa všetko v Božom konaní s týmto svetom sústreďuje na Krista. Sme pod Novou zmluvou a je to jeho zmluva, je predsa uzavretá v jeho preliatej krvi a on je jej prostredníkom (Židom 12:24). Avšak to, že sme veriacimi v Krista a žijeme v ére po Letniciach ešte neznamená, že Božiu vôľu hľadáme len od Matúša po Zjavenie. Nie, ona sa pre veriaceho v Ježiša Krista nachádza už od knihy Genezis. Len sa k nej ide takou komplexnejšou cestičkou, ktorú si v ďalšej časti článku skúsime ukázať. Zároveň treba správne nastaviť súvislosti, ktoré sú medzi Novou zmluvou a Mojžišovou zmluvou, z pohľadu toho, do akej miery sa ich príslušné prikázania prekrývajú či nadväzujú na seba. Týmto sme sa dostali k otázke: *Ako súvisí zákon Novej zmluvy a Mojžišov zákon?*

Nový zákon a Mojžišov zákon

Ako kľúčové je tu treba pochopiť, že medzi nimi sú isté diskontinuity – niečo z Mojžišovho zákona vôbec ďalej

nepokračuje alebo sa pretvára do novej podoby – v starej podobe sa to viac priamo neaplikuje a v tomto zmysle to staré zaniká (spomeňme si na obriezku). Sú medzi nimi aj kontinuity (spojitosti), niečo pokračuje alebo sa pretvorí a pokračuje ďalej v pozmenenej podobe.

Veriaci v Ježiša Krista a Mojžišov zákon – príklady

Ako bude vyzerať celý kánon Písma, keď ho vykladáme vo svetle Kristovho príchodu?

Keby sme jednoducho len povedali, že éra Mojžišovho zákona skončila, chrám tu nie je, ja nie som Žid a som pod Novou zmluvou, tak by sme museli ako keby vypustiť z Písma veľké časti alebo ich ignorovať. Čítame: *„Lebo lepší je deň v tvojich dvoroch než inde tisíc. Radšej volím sedieť na prahu v dome svojho Boha než bývať v stanoch bezbožnosti.“* (Žalm 84:11). Nemôžeme ako normu prijať taký postoj, že veriaceho v Ježiša Krista sa tento verš jednoducho netýka. Je pravda, že chrám už nestojí a povedzme, že v mojom osobnom prípade ani nie som Žid. Nemôžem to tu ale hneď vzdať, musím ďalej hľadať či sa tu nenachádza niečo, čo je trvalo platné. Čo teda presne urobím? Budem čítať kánon vo svetle Kristovho príchodu. Rozoznám, že ten kamenný chrám v Jeruzaleme poukazoval na niečo väčšie. Kristus povedal nasledovný udivujúci výrok: *„A Ježiš odpovedal a riekol im: Zborte tento chrám, a vo troch dňoch ho postavím.“* (Ján 2:19).

Myšlienka citovaného verša kulminuje v Pánovi Ježišovi. On bol Božou prítomnosťou na Zemi kým tu bol v tele a cez Svätého Ducha je teraz ďalej

prítomný v Cirkvi ako spoločenstve všetkých znovuzrodených ľudí. Boží ľud sa stretáva ako Cirkev po celej Zemi, a tak aj my sa tu stretávame ako Boží ľud a volíme radšej byť s Cirkvou, než by som odišiel, býval a žil s bezbožníkmi a volil si radšej mať čas s nimi ako s Cirkvou. Toto znamená stále čítať celý kánon, celé Písmo vo svetle Kristovho príchodu. Pre Židov chrám hral veľkú úlohu, lebo pre nich v ňom bola Božia prítomnosť. Pre veriaceho v Krista je teraz iný spôsob, ale stále rovnako ide o Božiu prítomnosť.

Príklad kontinuity: V Leviticus 19:13 čítame: „*Nebudeš utláčať svojho blížneho ani ho nebudeš olupovať. Nebude nocovať u teba mzda nájomníka až do rána.*“ Na jednej strane musíme povedať, že Mojžišov zákon ako celok je ukončený a my priamo pod ním nie sme. Na druhej strane v Písme máme rôzne príklady, kedy Nová zmluva zoberie nejaký príkaz Mojžišovho zákona a v nejakej obmene ho zopakuje. Uvedieme citát z Jakuba 5:4 – „*Hľa, práca robotníkov, ktorí žali vaše polia, zadržaná kričí od vás, a volanie žencov prišlo do uší Pána Zástupov.*“ Keď si niekomu niečo slúbil, keď ste sa na niečom dohodli, že keď urobí nejakú prácu pre teba, tak potom dostane takú a takú odmenu (mzdu) a ty to nesplníš (nevyplatíš), tak to je veľký hriech na tvojej strane. Čiže toto je niečo, čo sa nachádzalo v Mojžišovom zákone a rovnako to prešlo aj do Novej zmluvy a dokonca tu ľahko rozoznávame, ako tu ide o konkrétnu aplikáciu druhého najväčšieho prikázania milovať svojho blížneho ako seba samého.

Príklad diskontinuity: „*Ale ani Títus, ktorý bol so mnou, súc Grék nebol prinú-*

tený dať sa obrezať“ (Galatským 2:3). My obrátení z pohanov nie sme obrezaní, nepotrebujeme sa obrezať na tele. Nikde nám to Písmo neprikazuje. Nie je to však tak, že len povieme: Nepotrebujeme, lebo obriezka je zrušená. Stará zmluva je ukončená a Nová to nevyžaduje, ale čo sa týka obriezky, vidíme hlbšiu súvislosť: My máme obriezku srdca. A to je to, na čo poukazovala zemská, telesná obriezka. Túto súvislosť krásne vidíme Kolosenským 2:11.

V tejto časti sa celý čas snažíme vysvetliť nasledovnú strategickú súvislosť – Mojžišova zmluva nie je naša zmluva, neparticipujeme na nej ako zúčastnená strana a nie sme pod Mojžišovým zákonom, a predsa sa nás Mojžišov zákon nejakým spôsobom týka. To je centrálna myšlienka tejto časti. Keďže v tomto býva medzi veriacimi v Krista najviac skratov a potknutí, dajme priestor biblistop Davidovi Dorseyemu, keďže veľmi výstižne tieto veci prezentuje v článku „*The Law of Moses and the Christian: A Compromise*“.

Prvý citát je zo strany 331: „*Mojžišov zákon by mal byť úplne zložený z chrbta kresťanov v jednom zmysle. Zároveň predkladám prístup, že má byť celý vložený naspäť do ich rúk v inom zmysle. Myslím tým teraz celý súbor prikázaní, nielen morálne prikázania, ale všetkých 613 prikázaní – teda morálne, obradné i občianske*“. (Pozn. prekl. v histórii niektorí veriaci Mojžišov zákon členili na tri bloky a preto Dorsey podčiarkuje, že myslí na celý zákon bez rozdielu.) Ak totiž na jednej strane fakty silne poukazujú na skutočnosť, že tento súbor viac právne neviaže veriacich v Ježiša Krista, na druhej strane sa v Novej zmlu-

ve nachádzajú rovnako silné fakty, že všetkých 613 zákonov je pre veriacich hlboko záväzných v zjaviteľskom a učiteľskom zmysle.“

Uvedme k tomu nejaký príklad. Pavol píše. „Kto kedy vojenčí na svoje vlastné trovy? Kto sadí vinicu a neje jej ovocia? Alebo kto pasie stádo a neje z mlieka stáda? Či to hovorím po ľudsky, alebo či toho nehovorí aj zákon? Lebo v zákone Mojžišovom je napísané: Nezaviazješ mlátiacemu volovi úst. Či sa Boh stará o voly?“ (1. Korinským 9:7-9). Apoštol korinským bratom vysvetľuje, že niektorí služobníci cirkvi prijímajú podporu od cirkvi. Hlavne to boli apoštoli, učители, evanjelisti, aby sa takpovediac na plný úväzok a intenzívne venovali službe zvestovaniu evanjelia a budovaniu cirkvi. Vysvetľuje, že to je model od Pána, že toto má Kristovu autoritu, že to nariadil Pán. Neskôr povie, aby tí, čo zvestujú evanjelium, z evanjelia aj žili. A toto prikázanie ešte posilní tým, že pripojí k nemu zaujímavú myšlienku: „Či to hovorím po ľudsky, alebo či toho nehovorí aj zákon?“ (1. Korinským 9:8). V službe apoštolov, v ich učení, tu zrazu máme odkaz, že Mojžišov zákon sa nejako týka aj cirkvi, hoci cirkev nie je pod Mojžišovým zákonom ako celkom. Mojžišov zákon nás v tomto zmysle stále učí a inštruuje a nemalo by nás to nejako zvlášť prekvapiť, lebo v mnohom jednoducho komunikuje Božie nadčasové morálne požiadavky na človeka.

Pre druhý príklad a ďalšie rozvinutie tohto prístupu opäť odcitujeme z Davida Dorseyho, tento raz zo strany 334.

„Za náš príklad si zoberme niečo z občianskych zákonov. Exodus 22:25 uvádza: *Ak požičiaš peniaze môjmu*

ľudu, niektorému strápenému, ktorý je s tebou, nebudeš mu ako úžerník, nevložíš na neho úžerného úroku.’ Po prvé, tento zákon nie je môj zákon. Predstavuje súčasť zmluvy uzavretej medzi Izraelom a Bohom (veriaci bankári si môžu vydýchnuť – aspoň na chvíľu). Po druhé, čo sa týka hlavného zmyslu zákona, tento zakazuje účtovať úroky, ak bola pôžička poskytnutá chudobnej osobe. Pravdepodobne tu ide o formu pomoci osobe, ktorá sa ocitla vo finančnej núdzi, a týmto sa má umožniť, aby došlo k zotaveniu, a aby sa obdobie splácania nestalo neznesiteľným bremenom.

V druhom kole je nepochybne funkciou tohto zákona podnietiť v jednotlivých Izraelitoch *dobrosrdečnosť a štedrosť a to, aby boli citliví na potreby chudobných a tiež, aby boli ochotní a pripravení pomôcť núdznym ľuďom praktickým spôsobom dokonca i vtedy, keď to neprinesie nijaký finančný zisk. Aké teologické postrehy sa z tohto zákona vynárajú? Osoba, ktorá zaviedla tento zákon je očividne niekto, komu záleží na fyzickom i emocionálnom dobre chudobných. Očividne tiež chce, aby aj jeho ľud prejavoval podobnú citlivosť smerom k chudobným, aby mali ochotu obetavo pomôcť chudobným.*

Vo svetle toho, čo sa ja ako kresťan Novej zmluvy učím o Bohu a jeho cestách z tohto konkrétneho zákona, ponúka sa viacero praktických aplikácií vrátane rôznych konkrétnych spôsobov, ako môžem ja osobne pomôcť núdznej osobe, ktorú osobne poznám alebo o nej viem. Pre zaujímavosť, taký kresťanský bankár, ktorý by mal pred sebou žiadosť mladej utrápenej ženy, príslušníčky nejakej etnickej menšiny, ktorú po sebe odmieta

viaceré banky, môže, na základe toho, čo sa naučil o Bohu a jeho cestách, práve z tohto zákona milosrdne poskytnúť takejto žene tú akútnu pôžičku – a dokonca to môže byť pôžička s úrokom. Takto činiac sa mu môže podariť dobre rozvinúť praktickú aplikáciu teologických poznatkov vyplývajúcich z tohto zákona, a pritom celý čas ho daný zákon priamo (pozn. prekl. z pohľadu našej témy, zmluvne) neviazal.“

Pred týmto príkladom ešte autor David Dorsey predkladá model otázok, ktoré nám môžu pomôcť aplikovať dané prikázanie do éry Novej zmluvy: *Pýtaj sa, ako to odznelo vtedy v kontexte? Čo to znamenalo priamo pre Izraelitov, pre ich spoločnosť? Pýtaj sa, čo to hovorí o Bohu, čo on naozaj od človeka chce? Hľadaj aplikáciu!*

Zhrnutie

Máme za sebou kus cesty krížom cez Písmo. Hľadali sme biblické odpovede na kľúčové otázky toho, akým zákonom sa má riadiť veriaci žijúci v terajšej ére Novej zmluvy a okolo tejto centrálnej otázky sme riešili viacero čiastkových otázok. Nastal čas na zhrnutie toho, ako sa Mojžišov zákon týka veriaceho v Ježiša Krista.

Na nijaký spôsob nie sme *marcionisti*. Kto boli *marcionisti*? Marción bola postava raného kresťanstva. Žil približne v rokoch 85 až 160 po Kr. a stal sa známy tým, že v celosti odmietol Písma Starého zákona a z Nového zákona zase prijímal len 11 spisov. Tiež učil predstave dualistického postoja. Podľa Marcióna Boh Starého zákona je iný ako Boh Nového zákona. Toto učenie sa nazýva dualizmus. Učil, že to sú dve rôzne božstvá,

ktoré sú v opozícií voči sebe, a že keď prišlo božstvo Nového zákona, (že) to staré celé skončilo. Sú to samozrejme všetko veľké omyly, rovno povieme, že ide o herézu. Marciónov a jemu podobné prístupy musíme radikálne odmietnuť. Namiesto toho potrebujeme mravenčou prácou sformulovať zdravé závery, ktoré zohľadnili všetky výpovede Písma k tejto téme. Veríme, že nasledovné konštatovania sumarizujú učenie Písma ako celku.

Mojžišova zmluva (Sinajská zmluva) a jej ustanovenia majú s ohľadom na veriaceho v Ježiša Krista hlavne prorockú, zjavitelskú, pedagogickú a svedeckú funkciu. Stále sa musíme pýtať: *Ako je v nej zjavený Boh? Čo mi hovorí o Božom charaktere? Čo ukazuje (zjavuje), že Boh chce od svojho ľudu, a to aj pri zmene zmlúv? Čo je v nej jadrom a o čo v nej ide?*

Nie sme však v zmluve, ktorú Pán Boh uzavrel skrze Mojžiša s Izraelitmi. Prikázania z Mojžišovho zákona k nám prichádzajú nepriamo, z ruky Pána Ježiša a jeho apoštolov, nakoľko nastalo uvedenie Novej zmluvy, ktorá má iný charakter ako tá stará. Akýkoľvek prístup, ktorý by ubral z toho, čo Pavol píše v 2. Timoteovi 3:16-17, by zlyhal, to by bola slepá a bludná ulička. Od Genezis cez Malachiáša až po Zjavenie *každé písmo, vdýchnuté Bohom, je aj užitočné na vyučovanie, karhanie, naprávanie, na výchovné káznenie v spravodlivosti, aby bol človek Boží dokonalejší, ku každému dobrému skutku pripravený.*

Na jednej strane musíme vidieť, že sme skrze Ježiša Krista Mojžišovmu zákonu zomreli. Teraz môžeme prinášať ovocie, lebo sme daní pod inú zmluvu. Zákony zmlúv nie sú úplne identické, ale

to nás jednoducho neprivedie k tomu, že Bibliu už otvárame len od Matúša, alebo keď ju aj otvoríme pred Matúšom, tak nepovieme, že to, o čom tam čítam, sa mňa netýka. Týka sa nás všetko! Týka

sa nás celý kánon Písma, len musíme nájsť spôsob, ako sa nás týka, a ako cez Pána Ježiša Krista a cez jeho apoštolov prichádza k nám.

Ján Šichula

Poznámka

- ¹⁾ Históriu tohto počítania dobre zdokumentoval Dr. Michael Brown v článku na <http://askdrbrown.org/ask-dr-brown/35-ask-dr-brown/114-are-there-really-613-commandments-in-the-torah>. (v angličtine)

Jonáš – sklúčený muž

A Boh videl ich skutky, že sa odvrátili od svojej zlej cesty, a tak sa Boh zľutoval nad tým zlým, o ktorom hovoril, že im ho učíní, a neučínil.

Jonáš 3:10

V predchádzajúcich kapitolách Knihy Jonáš sme čítali, ako Boh vo svojej milosti a milosrdenstve prozreteľným spôsobom prehovoril k veľkej rybe, čo spôsobilo, že Jonáš bol navrátený na suchú zem. Nech už to bolo kdekoľvek, objavil sa naspäť na tom mieste, kde pôvodne začal. Neurobil žiadny pokrok v čase, v ktorom rebeloval proti Bohu.

Prosím čitateľa, aby si z Knihy Jonáš z tretej kapitoly prečítal verš 10 a potom aj celú štvrtú kapitolu.

Úvod

Z predchádzajúceho štúdia tejto knihy sme odvodili nasledovné ponaučenie: „Z Božieho milosrdenstva prišlo Božie slovo druhý krát k Jonášovi. Posolstvo pre Ninivčanov o zničení Ninive, predstavovalo náznak celej jeho služby. Usúdili sme, že musel kázať viac, než len prosté ohlásenie zničení Ninive. Určite kázal o Božom charaktere a atribútoch preto, že piaty verš tretej kapitoly hovorí, že Ninivčania uverili v Boha a odpovedali pokáním, ktoré je doprevádzané pravou vierou v živého Boha. V tomto článku sa budeme venovať Jonášovi ako mužovi, ktorý je sklúčený v čase, keď na Ninive prišlo veľké požehnanie.

Keď Boh prvý krát poveril Jonáša ísť do Ninive a kázať, Jonáš už v tom čase bol prorokom, ktorý bol požehnaným a známym Bohu. 2. Kráľovská 14:23 a nasledovné verše dokladajú, že to, čo Jonáš prorokoval, sa skutočne aj stalo. Jonáš obstál v skúške pre prorokov tak, ako je skúška predložená v 5. Mojžišovej 18:18-22. Pravého proroka môžeme rozpoznať podľa toho, či to, čo prorokoval sa stane alebo nestane. Jonáš bol pravým Božím mužom, ale teraz, keď prišlo požehnanie, padol do depresie. Padol do zármutku vtedy, keď sa mal radovať. Mal sa radovať zo skutočnosti, že Boh mu priamo ukázal, že bol hodnotným a užitočným nástrojom. Neostalo pochyb o Jonášovej užitočnosti

preto, lebo Boh si poctil jeho službu. Boh demonštroval hodnoty Jonáša tým, že ho zachoval v tej obzvlášť krajnej situácii v hĺbke mora. Obnovil jeho povolanie a druhý krát ho poslal do Ninive.

Jonáš svojimi postojmi dokazuje, že bol obyčajným človekom. Tak, ako to apoštol Pavol hovorí v 2. Korintským 4:7 „*No, ten poklad máme v hlinených nádobách, aby zvrchovanosť moci bola Božia a nie z nás*“. Dokonca aj ten najctenejší a najrešpektovanejší kazateľ nie je ničím iným, len hlinenou nádobou. Mnohí veľmi ľahko môžu popraskať, zrútiť sa a podlahnúť poškodeniu. Všetko toto vidíme v prípade Jonáša, ale Boh ho neopustil.

Príčina Jonášovej depresie, sklúčenosti

Ako Židovi sa mu nepáčilo, že by pohanania mali mať podiel na výsadách, ktoré mali Židia. Na tomto mieste Boží záujem o pohanov bol raným náznakom, že posolstvo evanjelia patrí všetkým národom. Pred tým, než odišiel do neba, tak Pán Ježiš dal príkaz: „*Chodte ku všetkým národom a kážte evanjelium!*“ Jonáš bol určite extrémista, stratil rovnováhu vo svojej teológii. Vedel, že Boh dokáže dosiahnuť svoje ciele bez ľudskej pomoci. Jonáš toto vedel ešte vtedy, keď bol pôvodne doma, u seba. Vo verši dva tejto štvrtej kapitoly, keď sa modlil k Bohu, hovorí „Lebo som vedel, keď som bol vtedy ešte vo svojej zemi, vedel som o твоjich vlastnostiach milosti a milosrdenstva, že si pomalý do hnevu a veľký, čo do ľútosti, a že ľutuješ zlého, meníš svoj spôsob konania u tých, ktorí činia pokánie.“ Pritom ide o to, že Boh nie je človek, aby ľutoval (pozri o tom 4. Mojžišovu), ale hriešnici sú tí, ktorí

ľutujú a činia pokánie. Teda, keď hovoríme o Bohu, že ľutuje, myslí sa tým to, že Boh mení svoj spôsob konania, keď vidí, že hriešnici ľutujú svoje činy a robia pokánie. Ak sa hriešnici obrátia vo viere a v pokání, tak na základe Kristovej práce, mení svoj spôsob konania s tými, ktorí si inak zaslужujú jeho hnev.

Jonáš poznal Božie vlastnosti, ako sme písali, ešte vtedy, kým žil vo svojej domovine. Zdá sa, že on veril aj tomu, že Boh dokáže dosiahnuť svoj cieľ aj bez toho, že by Jonáš išiel do Ninive. Veril tiež, že Boh bude milostivý k pohanom bez ohľadu na to, či ich kazateľ osloví, alebo nie. Nebolo to len chybné chápanie Božích vlastností, ale tak isto chybné chápanie Božieho charakteru a Božej vôle. Božia vôľa sa nemenila a nemení od čias pred stvorením. Boh má od začiatku plán, úmysel, zachrániť svoj ľud z ich hriechov. Pripomeňme si, že vtedy, keď Mária bola tehotná a mala porodiť Ježiša, tak anjel povedal Jozefovi, že Ježiš určite zachráni Boží ľud z ich hriechov (Matúš 1:21). Jonáš bol pomýlený v svojom zmýšľaní, ale Boh sa nemení.

Hovorili sme o príčine Jonášovej sklúčenosti. Všimnime si, aká veľká bola jeho sklúčenosť. Vo verši 3 hovorí: „*A tak teraz, ó, Hospodine, vezmi, prosím, odo mňa moju dušu, lebo mi je lepšie zomrieť ako žiť.*“ Možno si teraz pomyslíte: To je veľmi čudné, podivné, aby Boží služobník, ktorého si Boh uctil, takto rozmýšľal. Ale v tomto Jonáš nie je osamote.

V 1. Kráľovskej 19:4 čítame, ako Eliáš prosil Boha, aby mu dal zomrieť. Eliáš bol v depresii. Zažil veľké požehnanie na vrchu Karmel. Potom ho prestrašila tá zlá žena, Jezábel, a tak uteká, aby

si zachránil život. Teraz všetko, na čo dokáže myslieť je: „dovól mi zomrieť.“ Aj Mojžiš si želal zomrieť. Kto boli títo všetci? Služobníci, ktorých si Hospodin poctil. Existujú takí, ktorí nám hovoria, že veriaci nikdy nesmú byť sklúčení. Takéto niečo povedať nie je veľmi biblická vec. Máme veľa slabostí, sme rozmanité osobnosti. Niektorí máme náklonnosť k depresii a kvôli našim slabostiam sa môžeme dostať pod sklúčenosť, ale potrebujeme sa obrátiť k tomu, kto je našou slávou a pozdvihnúť svoju hlavu k nebu. Liekom na našu depresiu je rozpačovať sa, že Boh je zvrchovaný. Má úplnú vládu nad každou oblasťou našej bytosti a to, čo sa zdá, že je v rozpore s našimi záujmami, patrí práve medzi tie veci, o ktorých sa píše, že „milujúcim Boha všetky veci spolu pôsobia na naše dobré.“ Dávid, žalmista, povedal: „*Prečo si smutná, moja duša, a prečo sa nepokojíš vo mne? Čakaj na Boha lebo ho ešte budem chváliť, rôzne spasenie jeho tvári.*“ (Žalm 42:6). Príčina Jonášovej depresie bola tá, že mal nesprávny pohľad na Boha.

V ďalšom preskúmajme, ako Boh odpovedá na Jonášovu pretrvávajúcu sklúčenosť. Boh kladie Jonášovi otázku: „*Či je to dobré, že si sa rozpálil hnevom?*“ (verš 4). *Jonáš vyšiel z mesta, sadol si na mieste od východu mesta, spravil si tam búdu a sadol si do nej, do tône, dokiaľ by neuvidel, čo bude s mestom* (verš 5). Jonáš už kázal Ninivčanom. Oznamoval im, že príde skaza, ktorá ich zničí. To sa nestalo, a tak je namrzený, lebo si myslel, že teraz zo seba urobil blázna. Čítame, že odišiel z mesta a urobil si búdu (dočasný prístrešok), sadol si do tieňa tejto búdy, čakal a pozoroval, čo sa stane s mestom.

Z Písma nie je úplne jasné, či odišiel z mesta do búdy už počas tých štyridsiatich dní. Alebo sa už mohol domnievať, vo svetle toho, ako Ninivčania reagovali, že Boh už na nich nepríde so súdom, a teda on už by sa z mesta mal vypratať. Text ale hovorí, že išiel pozorovať, čo sa s mestom stane. Vo verši 6 čítame, že Hospodin pripravil *kikájon* (niečo ako rastlina tekvica alebo dyňa). Je to dvojročná rastlina, ktorá veľmi rýchlo dokáže vyrásť až do výšky stromu, ale vždy vyschne, keď je, aj keď ozaj minimálnym spôsobom, poranená. Jonáš sa nesmierne zaradoval tomuto prírodnému prístrešku. Mal veľkú, (pre) veľkú radosť, že tento príbytok vyrástol preňho, ale zároveň bol nesmierne znepokojený a nahnevaný, že Ninivčania na Božie volanie odpovedali pokáním. Môžeme si ho predstaviť ako je v tej okrajovej zóne mesta, sedí v tieni kikájonu, teší sa z neho a jeho tône. Vo verši 7 čítame, ako Boh pripravil červa, a keď prišlo ráno nasledujúceho dňa, tento červ poranil kikájon a rastlina vyschla. Nastrojený červ tak isto, ako aj nastrojená ryba, vykonali pre Boha prácu.

Keď vyschla táto rastlina, na Jonáša začalo páliť Slnko: „*A stalo sa, keď vyšlo slnko, že Boh nastrojil východný vietor horúci, a slnco bilo na hlavu Jonášovu tak, že omdlieval a žiadal si zomrieť a povedal: Lepšie mi je zomrieť ako žiť.*“ (verš 8). Tento východný vietor bol veľmi horúci, pálivý, ktorý veľmi sťažil Jonášovi podmienky. Jonáš je z toho zmorený a reaguje slovami: *Lepšie mi je zomrieť ako žiť.*“ Znova si žiada, aby zomrel.

V tomto k nemu Boh znova prehovoril: „*Či je to dobré, že si sa rozpálil hnevom pre ten kikájon?*“ (verš 9). Je to

z časti zopakovanie otázky z verša 4: „Či je to dobre?“ Jonáš je tak zatvrdený, že hovorí: „Dobré je, že som sa rozpálil hnevom, až na smrť.“ Jonáš tu dokazuje, ako nereaguje na Božie milosrdenstvo a trvá na tom, že má právo sa hnevať aj po tom, čo Boh s ním už konal. Po druhý krát máme v Písme zapísané, že Boh veľmi požehnal jeho službu (verš 11).

Jonáš tu koná spôsobom, ako keby stratil vieru. Pýcha je veľmi ošemetná vec. Musíme si dávať pozor, aby pýcha nevstúpila do našich srdca a životov. Jonáš si možno myslel, že pred ľuďmi teraz vyzera ako blázon preto, že Ninive nebolo zničené súdom. Boh vstúpil do situácie v Ninive a urobil práve to, čo si Jonáš myslel, že urobí: „Ja som vedel, že ty si milosrdný, a tak ďalej.“ Boh dokázal, že áno, že je. Bol schopný zvíťaziť nad súdom milosťou, pretože sám Ježiš Kristus dal seba samého namiesto Božej cirkvi. Vo verši 10 a 11 Boh apeluje na Jonáša, kvôli jeho postojom a pripomína mu: „Tak tebe je ľúto kikájonu, ktorý vyrástol bez toho, aby si sa ty s ním akokoľvek namáhal?“

Pripomenul mu dočasný charakter kikájonu: vyrástol za jednu noc, pomínul sa za jednu noc. Na chvíľu sa tu potrebujeme zastaviť a pozrieť sa na našu vlastnú situáciu.

Musíme si pripomenúť, že všetko, čo máme, čokoľvek sme na tejto Zemi dosiahli, nech sme v akomkoľvek vysokom postavení na tomto svete, všetko, čoho sa vo svete môžeme chytiť a čo môžeme vidieť, nie je na tom lepšie ako ten kikájon. Je to dočasný prístrešok. Keď kladieme svoju nádej, dôveru v čokoľvek iné ako v Boha, Boh dokáže poslať červa, aby odstránil kikájon. V tom pokračujúcom rozhovore sa Boh

pýta Jonáša: „Ty ľutuješ kikájon... A ja by som nemal ľutovať Ninive, to veľké mesto, v ktorom je viac ako sto dvadsať tisíc ľudí...? Pripomína mu veľkosť populácie tohto mesta. Veľa vykladačov sa domnieva, že celková populácia mohla byť medzi 600 tisíc až 2 milióny ľudí. Na číslach nezáleží, lebo aj keby v tom meste boli len dvaja ľudia, bolo oveľa dôležitejšie pre Boha zmilovať sa nad dvoma ľuďmi, než nad kikájonom. Jonáš si prial, aby kikájon prežil, lenže spochybňoval Božie právo demonštrovať práve tie Božie vlastnosti, o ktorých sám Jonáš bol presvedčený a hovorí o nich v 2. verši štvrtej kapitoly. Opakujem, že Jonáš veľmi dobre vedel, že Boh je milosrdný, ľútostivý, dlho zhovievajúci, veľký, čo do milosti, a predsa spochybnil Božie právo zvrchovane uplatniť tieto svoje vlastnosti.

Celý záznam Knihy Jonáš končí tak, ako začal. Na začiatku, v 1. kapitole sme čítali, že Boh hovoril k Jonášovi. Potom Boh ponechal Jonáša na samého seba a Jonáš odchádza od Boha. Keď sa pozrieme na koniec štvrtej kapitoly, zdá sa, že Boh aj teraz necháva Jonáša samého na seba, aby sa sám vysporiadal, popasoval s Božou zvrchovanosťou. Jonáš je zanechaný v stave, keď sa musí vysporiadať s posledným Božím slovom povedaným jemu. Boh prehovoril ako posledný v poradí. V tom je pre nás zaznamenaný dôležitý princíp: My sa nemôžeme hádať a ťahať sa so Všemohúcim. Abakuk 2:20 hovorí: „*Ale Hospodin je v chráme svojej svätosti. Mlč pred jeho tvárou, celá zem!*“

Boh uskutočnil to, čo si prial uskutočniť. Mne sa zdá, že Boh sa postaral o to, aby sa tento ctený prorok, táto

Jonáša použil na to rybu a rastlinu kíkájon, červa a slnko, dal, aby naňho fúkal horúci vietor. Použil prírodné živly s cieľom na dobré a použil ich ako zbrane. Ešte dávno pred tým, v prípade Baláma, použil osla, aby k Balámovi prehovoril. Nič Bohu nezabráni, aby svoj ľud priviedol na miesto, kde sa mu budú poddávať. Možno dopustí stratu majetku, zdravia, postavenia, rodinnú bolesť. Nie preto, že by bol krutý. Je milostivý. V 5. Mojžišovej 8:16 vidíme Boží cieľ a jeho cieľom je urobiť nám dobré až úplne do konca.

Po štvrté. Ježiš neskôr odkazuje na Jonášovu službu v Ninive, na ten historický moment, keď oni uverili Bohu a podľa toho konali. Práve cez túto udalosť dopredu deklaruje svoje vzkriesenie. Farizejom hovorí, že povstane Ninive proti neveriacim preto, že oni sa kajali na Jonášovu kázeň a teraz medzi nimi je ten, ktorý je väčší ako Jonáš. Vzkriesenie bolo potvrdením Kristovho osobného diela. Tak isto aj potvrdenie, že Kráľ, Spasiteľ je na tróne a je pripravený pristúpiť k tomu, aby súdil každého človeka, ktorý kedy žil. Skutky 17:31 uvádzajú ako Pavol hovorí Aténčanom, že Boh ustanovil deň, v ktorom bude v spravodlivosti súdiť svet, a to cez muža, ktorého na to ustanovil, cez svojho Syna, ktorého vzkriesil z mŕtvych. Preto mu naslúchajme, čiňme pokánie a verme. Každým dňom, hodinu za hodinou, sa pripravujeme stretnúť sa s naším Bohom. Preto sa podriadiť jeho autorite v každej jednej veci.

Nakoniec veľmi stručná prehľadná rekapitulácia

Po prvé. Zvrchovaný Boh uskutočňuje svoje cesty. Je nutné ho rešpektovať,

preto sa vzbúrenci musia prestať búriť. Nepríjemné na tom je práve to, že tí vzbúrenci nie sú tam vonku. Ľudia Boží, ako bol Jonáš, sa môžu vzbúriť. Aj ty a ja máme stále v sebe také rebelantské impulzy, a preto sa musíme podriadiť Božej mocnej ruke.

Po druhé. Boh použil ešte aj rybu na to, aby zabránil prekazeniu svojich plánov. Ten plán bol priviesť Ninive k pokániu. Jonáš síce dokázal utekať, ale nedokázal sa skryť. Môžeme utekať, ale skryť sa nedokážeme.

Po tretie. Boh použil súženie, aby skrotil Jonášovu vzburu. Tiež si budme vedomí, že môže hocičo použiť na to, aby nás priviedol k poddaniu sa.

Po štvrté. Použil rastlinu kíkájon, červa, vietor, slnko na to, aby dokázal, aké márne je to, čo je prechodné, dočasné.

Po piate. Ježiš použil tento dávný biblický záznam na to, aby zobrazil evanjelium. Jonáš, ako jeho predobraz, zostúpil do hlbín zeme tým, že sa ocitol vo vnútornostiach veľkej ryby. Veľkou Božou mocou bol privedený naspäť na suchú zem. Kristus zomrel a bol uložený do hrobu. Rímskym 6 hovorí, že ak sme Kristovi, zomreli sme s Kristom, boli sme uložení do hrobu a potom, spolu s Kristom, sme boli vzkriesení z mŕtvych. Nezabudnime na to, že naplnenie udalostí v Kristovi je skutočné, také, aký je predobraz v Jonášovi. Verme tomu, aby bola naša duša navždy spasená.

Pred tým ešte, ako ukončíme tento článok a celú knihu Jonáš, rád by som doporučil, aby ste si niekedy prečítali knihu proroka Náhuma. Sú to tri krátke kapitoly. Boh vzbudil Náhuma o 150 rokov neskôr. Vzbudil ho, aby išiel a prorokoval súd nad Ninive. Prečo

sa to stalo? Lebo Ninivčania sa vrátili naspäť k svojim starým cestám. Boh sa znova rozpálil hnevom nad nimi. Boh kvôli svojej spravodlivosti opäť musel s nimi konať. V roku 612 pred Kristom cez Babylončanov Boží súd prišiel na toto mesto, ktoré za čias Jonáša činilo pokánie na jeho kázeň.

Boh nemôže prehliadnuť hriech. Pamätajte si: „*Hospodin je dlho zho-*

vievajúci a veľký čo do sily, ale nijakým činom neoprostí vinného viny. Hospodin, jeho cesta je vo víchrici a v búrke, a oblak je prachom jeho nôh.“ (Náhum 1:3).

Jonáš bol Boží muž, ktorý utekal pred svojim Bohom. Je odkázaný na milosrdenstvo svojho Boha. Dostáva posolstvo od Boha a padol do sklúčenosti vtedy, keď sa mal radovať.

Philip Slater

Božie odpustenie

Ako vysoko je nebo nad zemou, tak Jeho milosť prevyšuje tých, čo sa ho boja.

Ako je vzdialený východ od západu, tak vzdal'uje od nás naše nepravosti.

Žalm 103:11-12

Nie som veľkým bádateľom vesmíru, hviezd, slnečnej sústavy, ale predsa ma toto Slovo oslovilo a prinútilo zamyslieť sa nad pravdou, ktorá je tu napísaná. Najskôr sa zastavím pri druhej časti verša. Ako je vzdialený východ od západu, tak vzdal'uje od nás naše nepravosti.

Keď som sa nad tým slovom zamýšľala, pýtala som sa samej seba: Prečo Dávid nepovedal, ako ďaleko je sever od juhu? Tu sú výsledky mojej úvahy.

Vzdialenosť medzi severom a juhom sa dá zmerať. Medzi severným a južným pólom je vzdušnou čiarou asi dvadsaťtisíc kilometrov. Ale dá sa zmerať vzdialenosť medzi východom a západom? Zistila som, že to nie je možné. Použijem takýto príklad: Keď som v Bratislave, Tokio je odo mňa na východ a Londýn na západ. Keď pôjdem smerom k Tokiu a budem v meste Peking, budem mať Tokio na východ, ale Bratislava bude odo mňa na západ. Keď budem v Tokiu, New York bude odo

mňa na východ a Peking na západ. A keď budem v New Yorku, bude Bratislava na východ a Tokio na západ. To znamená, že vôbec nezáleží na tom, ako ďaleko pôjdem na východ, jednoducho nikdy nedorazím k východu. Tak isto, keď pôjdem na západ, nikdy sa tam nedostanem. Aká veľká múdrosť je v tomto slove! Boh vzdialil moje nepravosti na miesto, kde ich nikdy nenájdem. Keď Boh odpustí môj hriech, odloží ho tak, že sa k nemu nevracia a ani mi ho nepripomína.

Tu vidím ten veľký rozdiel medzi Božím odpustením a mojím. Ja odpustím a dlho trvá, kým zabudnem. A ako často sa mi stáva, že by som tomu druhému rada pripomenula, čo mi spôsobil. Som rada, že tak ako v mojom srdci rastie bázeň voči Bohu, tak viem zo srdca odpustiť sebe i druhým a zabudnúť.

Ako vysoko je nebo nad zemou, tak jeho milosť prevyšuje tých, čo sa ho boja.

SOLA SCRIPTURA
SOLUS CHRISTUS
SOLA GRATIA
SOLA FIDE
SOLI DEO GLORIA

Solas

*A Boh riekol: Nech vydá zem sviežu trávu, bylinu,
vydávajúcu semä, ovocný strom, rodiaci ovocie
podľa svojho druhu... A bolo tak.*

Genezis 1:11

Vraciam sa k prvej časti verša. Neštu-
dovala som vzdialenosti medzi nebom
a zemou, ale viem, že vzdialenosti medzi
planétami sa počítajú na svetelné roky.
Ľudská myseľ nie je schopná predstaviť
si ani pochopiť tie vzdialenosti; vzdia-
lenosti vyjadrujú len matematické čísla.
A k tejto vzdialenosti prirovnáva Dávid
Božiu lásku a milosť. Pre človeka je Bo-
žia láska nekonečná.

Je to pre mňa zahanbujúce a zároveň
potešujúce. Som milovaná nekonečnou
láskou a ja ju neviem opätovať. Ako

dobré, že Boh ma neporovnáva so sebou
a chce len to, aby som mu dôverovala
a milovala ho tak, ako som schopná.

Ďakujem Ti, Pane Ježišu, že skrze
Tvoju preliatu krv mi Boh odpustil,
nepripomína mi moje neprávosti, ne-
vyhľadáva ich a nechce, aby som ich
vyhľadávala ja.

Olga Jedináková

So súhlasom autorky prevzaté z publi-
kácie: Olga Jedináková *Svedectvá tejto
doby*, str. 75-76.

Solas č. 19, leto 2013

Časopis *Solas* vydáva občianske združenie Solas, Smreková 11, 010 07 Žilina 7,
IČO: 42064619. Je evidovaný ministerstvom kultúry SR pod číslom EV 22/08.

Vychádza štyrikrát do roka.

Je nepredajný. Odberateľom ho zasielame bezplatne.

Číslo 19 vyšlo 3. júna 2013 v náklade: 2 800 výtlačkov.

Tlač: Alfa print, s.r.o. Martin, www.alfaprint.sk

*Žiadosti o zaradenie do zoznamu odberateľov pošlite na poštovú
alebo e-mailovú adresu redakcie.*

Dobrovoľné finančné príspevky a dary môžete posilať na účet:

Z územia Slovenska: VÚB Žilina, číslo účtu: 2486916455/0200;

Z Českej republiky: Poštovní spořitelna, číslo účtu: 247761864/0300

Zo zahraničia: č. ú. v tvare IBAN: SK08 0200 0000 0024 8691 6455,

SWIFT: SUBASKBX; VÚB, Mlynské nivy 1, SK 829 90 Bratislava 25, Slovakia.

Fotografie: Redakcia *Solas*, Dušan Majcin (str. 10)

Zodpovedný redaktor: Drahoslav Vajda

Adresa redakcie: Redakcia *Solas*, Smreková 11, 010 07 Žilina 7

Tel.: 0948 444 155;

e-mail: redakcia.solas@solas.sk

www.solas.sk; blog.solas.sk

ISSN 1337-883X

SOLA SCRIPTURA
SOLUS CHRISTUS
SOLA GRATIA
SOLA FIDE
SOLI DEO GLORIA

Solas

*A Boh riekol: Nech vydá zem sviežu trávnu, bylinu,
vydávajúcu semä, ovocný strom, rodiaci ovocie
podľa svojho druhu... A bolo tak.*

Genezis 1:11

Jedine Bohu patří sláva

**Časopis Solas je, alebo sa môže stať, aj Vaším časopisom.
Čítajte a rozširujte ho. Prispievajte svojimi článkami, svojím svedectvom.
Podporujte ho modlitebne, podporujte ho finančne.**

www.solas.sk